੧ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ।।

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ
ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਦੇ

ਗੁਰਮੁਖ ਸੰਦੇਸ਼

ਸੰਪਾਦਕ
ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਤ ਸਦਨ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

GURMUKH SANDESH
ਨਵੀਂ ਐਡੀਸ਼ਨ 1996

Printed at :

Bhai Vir Singh Press
Bhai Vir Singh Marg,
New Delhi - 11001

ਮੁੱਲ : 8/- ਰੁਪਏ

ੴ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

ਭੂਮਿਕਾ

ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਤੇ ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੇ ਲਿਫਾਫੇ ਫਰੋਲਦਿਆਂ ਇਕ ਦੋ ਲੇਖ ਤੇ ਤ੍ਰੈ ਚਾਰ ਲੰਮੇਰੇ ਪੱਤ੍ਰ ਪੂਜਨੀਕ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਆਏ ਹਨ, ਪੱਤ੍ਰ ਓਹ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਯਾ ਸਭਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਸੁਨਾਉਣ ਲਈ ਮੰਗੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ। ਯਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਸੀ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੰਮੇਰੇ ਪੱਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ, ਜਨ-ਸਾਧਾਰਨ, ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਸਤਿਵੰਤੀ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਗੁਰ ਸਿਖੀ ਦੇ ਅਸੂਲ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਦ੍ਰਿੜਾਏ ਹਨ। ਗਿਰਾਵਟ ਯਾ ਪਤਿਤਤਾਈ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਰ ਪੱਤ੍ਰ ਯਾ ਲੇਖ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਉਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸੰਖੇਪ ਵਾਰਤਾ ਬ੍ਰੀਕ ਅਖਰਾਂ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਸ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਏਹ ਸੰਗ੍ਰਹ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਏਹ ਅਮਰ ਸੰਦੇਸ਼ ਸਦਾ ਰਾਹਨੁਮਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ।

ਗਯਾਨੀ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ

ਗੁਰਮੁਖ ਸੰਦੇਸ਼

੧. ਇਨਸਾਨੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ।

ਸੰਤ ਨਗਰ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਇਕ ਸਜਣ ਜੀ ਦੀ ਮੰਗ ਪਰ ਉਸਦੇ ਨਵੇਂ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਧਾਰਮਕ ਮਾਸਕ ਪੱਤ੍ਰ 'ਰੂਹਾਨੀ ਢੰਡੋਰਾ' ਨਾਮਕ ਲਈ ਪੂਜਨੀਕ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਇਸ ਲੇਖ ਰਾਹੀਂ ੧-੨-੧੯੩੯ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਉਤਾਰਾ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਉਸ ਸੱਜਣ ਜੀ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਕਤ ਮਾਸਕ ਪੱਤ੍ਰ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਰੀ ਹੀ ਨਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਲੇਖ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਅਣਛਪਿਆ ਲੇਖ ਹੀ ਖਿਆਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਸੰਪਾਦਕ)

ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਵਜੂਦ ਸਰੀਰ ਧਾਰੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਨੂੰ ਵੀ ਸਰੀਰ ਦੇ ਪਾਲਣ, ਰਖਯਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ ਅਪਣੀ ਵੰਸ਼ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਚਾਉ ਬੀ ਇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਙੂ ਹੈ। ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਉਦਾਲੇ ਜੀਵ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ, ਬਨਸਪਤੀ ਹੈ ਤੇ ਧਾਤੂ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸਦਾ ਆਲਾ ਪੁਦਾਲਾ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖ਼ੁਰਾਕ ਇਸ ਆਲੇ ਪੁਦਾਲੇ ਵਿਚੋਂ ਲੈਕੇ ਆਪਣੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਕਾਯਮ ਰਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸੇ ਆਲੇ ਪੁਦਾਲੇ ਵਿਚ ਇਸਦੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਵੀ ਵਸਦੇ ਹੈਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਖਯਾ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਖ਼ੁਰਾਕ ਲੈਣ ਤੇ ਸ੍ਵੈ ਰਖਯਾ ਕਰਨੇ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਜਤਨ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜਤਨ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀਰ ਹੈ ਤੇ ਸ੍ਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗ ਹੈਨ, ਪਰੰਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਤਨਾਂ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਤੇ ਕਾਢ ਇਸ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਪਰ ਚੇਤਨ ਹੈ। ਚੇਤਨ ਹਿੱਸਾ ਇਸਦੇ ਵਜੂਦ ਦਾ, ਯਾ ਸੌਖਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਇਸਦਾ ਮਨ ਬੁਧਿ ਕਹਿ ਲਓ - ਉਹ ਲਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸਰੀਰ ਪਾਲਨ ਤੇ ਸੁਰਖਯਤ ਰੱਖਣ ਆਦਿ ਦੇ ਆਹਰਾਂ ਵਿਚ। ਏਹ ਆਹਰ ਐਸੇ ਪ੍ਰਬਲ ਪਏ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਮਨ ਬੁਧਿ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਸਾਰਾ ਇਸੇ ਪਾਸੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਲਗ ਪਗ ਸਾਰਾ ਵਕਤ ਇਸੇ ਪਾਸੇ ਲਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ੨੪ ਘੰਟੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਜਿਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਗ ਪਗ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਨੀਂਦ

ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨੀਂਦ ਇਕ ਹਾਲਤ ਹੈ ਜੋ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਅਰੋਗ ਤੇ ਤਰੋ ਤਾਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ। ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਵਕਤ ਖੁਰਾਕ ਲੱਭਣ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਯਾ ਕਮਾਉਣ ਤੇ ਖਰਚ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਂਗਲੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਠ ਸਤ ਘੰਟੇ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਯਾ ਖਾਣੇ ਲਾਇਕ ਫ਼ਲਾਂ, ਕੰਦਾਂ, ਮੂਲਾਂ ਦੀ ਢੂੰਡ ਵਿਚ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਭਯ ਹੈ ਤੇ ਕਿਰਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਤਨਾ ਕੁ ਵਕਤ ਹਲ ਵਾਹੁਣ, ਮਜ਼ੂਰੀ ਕਰਨ ਯਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਤੇ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਸਰੀਰ ਪਾਲਣ ਲਈ ਤੇ ਕਪੜਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਸਰੀਰ ਕੱਜਣ ਲਈ। ਜੇ ਸਭਯ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕੰਮ ਦਿਮਾਗ਼ੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬੀ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਕੁ ਵਕਤ ਇਸਦਾ ਦਫ਼ਤਰ, ਦੁਕਾਨ, ਕਚਹਿਰੀ ਆਦਿ ਤੇ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਤੀਸਰਾ ਹਿੱਸਾ ਸਭਯ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ, ਸੈਰ, ਮੇਲ ਜੋਲ, ਰੰਗ ਤਮਾਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਰੀਰਕ ਕਾਰਜ ਹੀ ਹੈਨ। ਸੋ ਲਗ ਪਗ ੨੪ ਘੰਟੇ ਮਨ ਤੇ ਬੁਧਿ ਦੇ ਇਸ ਸੋਚ ਵਿਚ ਇਸ ਰੁਖ਼ ਵਿਚ ਪਿਆਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਹ ਸਰੀਰ ਜੀਉਂਦਾ ਰਹੇ, ਅਰੋਗ ਰਹੇ, ਸੁਰੱਖਯਤ ਰਹੇ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਰਹੇ। ਗੋਯਾ ਅੰਦਰ ਸਾਡੇ ਜੋ ਹਿੱਸਾ ਕਿ ਜਿੰਦ ਵਾਲੇ ਪੱਖ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਮਨ ਬੁਧਿ, ਉਹ ਲਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਰੀਰ ਦੇ ਆਹਰਾਂ ਵਿਚ।

ਜਿਵੇਂ ਲੋੜ ਹੈ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਤੇ ਰਖਯਾ ਦੀ ਤਿਵੇਂ ਲੋੜ ਹੈ ਅੰਦਰਲੇ ਹਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਤੇ ਰਖਯਾ ਦੀ। ਠੀਕ ਸਰੀਰ ਵਾਂਙੂ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅਵੈਵ ਤਾਂ ਹਰ ਛਿਨ ਖੀਨ ਤੇ ਖਰਚ ਹੋ ਰਹੇ ਤੇ ਨਵੇਂ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਦਰਲੇ ਦੇ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ। ਬੁਧਿ ਤੇ ਮਨ ਨਿਤਾਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਖਿੰਡ ਖਿੰਡਕੇ ਤੇ ਮੈਲੇ ਹੋ ਹੋ ਕੇ। ਮੈਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਤੇ ਨਿਤਾਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਸ ਰੁਖ਼ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ੨੪ ਘੰਟੇ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੋ ਮਨ ਕਿ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਰਖਯਾ ਆਦਿ ਦੇ ਆਹਰ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਭੋਗਾਂ ਦੇ ਫਿਕਰ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਦੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਦੇ ਜੈ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲਗ ਲਗ ਕੇ ਇਕ ਖਿੰਡਾਉ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਓਹ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਹਾਨੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੈਲ ਤੇ ਖਿੰਡਾਉ ਤੋਂ ਵਰਜਿਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਜਿਤਨੇ ਤਰਦਦ ਯਾ ਆਹਰ ਹਨ, ਓਹ ਹੈਨ ਮਨ ਬੁਧਿ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਤੇ ਮੈਲ ਤੋਂ ਸੁਰਖਯਤ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਆਹਰ। ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਅੰਦਰਲਾ ਸੰਤ, ਜੋ ਇਨਸਾਨ ਬਾਹਰਲੇ ਆਹਰਾਂ ਵਿਚ ਲਾ ਲਾ ਕੇ ਨਿਰਾ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਅੰਤਰ ਮੁਖੀ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਉਂ ਹੋਣ ਵਿਚ ਅਪਣੇ ਬਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਦਾ ਫਲ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ''ਸ਼ਖਸੀਅਤ'' ਸਭ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਉਂਨਤ ਹੋਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਹੈ ਇਨਸਾਨੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਉੱਨਤ ਕਰਨਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਆਪਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਰੀਰ ਰੱਖ ਤੇ ਸਰੀਰ ਪਾਲਕ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਵਰਜਿਆ, ਪਰ ਵਰਜਿਆ ਇਸ ਗਲੋਂ ਕਿ ਇਸ ਜਤਨ ਵਿਚ ਲਗਕੇ ਆਪਣੇ ਦੂਏ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹਾਨੀ ਨਾ ਕਰੋ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਐਤਨੇ ਮਗਨ ਨਾ ਹੋ ਜਾਓ ਕਿ ਆਪੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਓ ਤੇ ਜਿੰਦ ਵਾਲਾ ਸਾਰਾ ਹਿੱਸਾ ਸਰੀਰ ਦੀ ਹੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲਗ ਜਾਵੇ ਤੇ ਆਪ ਨਿਤਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਏ। ਸੋ ਆਪਨੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਉੱਚੇ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਇਖ਼ਲਾਕ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨ ਬੁਧਿ ਮੈਲ ਨਹੀਂ ਪਕੜਦੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਾਰਾ ਇਖ਼ਲਾਕ ਇਹ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਜੀਵ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਯਾ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਹ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦੂਏ ਦੀ ਹਾਨੀ ਰੁਕ ਕੇ ਸਮੁਚਾ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸੁਖ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਤਾਲੀਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ੨੪ ਘੰਟੇ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਥੋੜੇ ਤੋਂ ਥੋੜਾ ਹਿੱਸਾ ਵਕਤ ਦਾ ਇਹ ਅੰਦਰਲਾ ਸੰਦ–ਮਨ ਬੁਧਿ ਆਪੇ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਬੀ ਆਵੇ। ਇਹ ਜੋ ਅੰਦਰੋਂ ਉੱਠਕੇ ਬਾਹਰ ਧਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਧਾਵਣ ਵਿਚ ਹੀ ਉੱਠਦਾ ਟੁਰਦਾ, ਬੈਠਦਾ, ਸੌਂਦਾ, ਸੋਚਦਾ, ਹਰਖਦਾ ਤੇ ਉਦਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਉਲਝਨਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟਕੇ ਅਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਆ ਇਕੱਠਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸੋਝੀ ਪਵੇ – 'ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ'। ਸੋ ਇਸਦੀ ਖੁਰਾਕ ਹੈ ਆਪੇ ਵਿਚ ਆਕੇ ਆਪੇ ਵਿਚ ਜੁੜਨਾ। ਹੁਣ ਇਸ ਜੁੜਨ ਵਾਸਤੇ ਕਈ ਸਾਧਨ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਸਾਧਨ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਇਨਸਾਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਧੰਦੇ ਬੀ ਕਰੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵਕਤ ਵੀ ਕੱਢੇ। ਯੋਗ ਆਦਿ ਤ੍ਰੀਕੇ ਮਹਾਂ ਕਠਨ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਵਲ ਉਹੋ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਵਲੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਸਾਰੇ ਇਉਂ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਅੰਨ ਖ਼ੁਰਾਕ ਕਿਥੋਂ ਆਵੇ? ਇਸ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਫ਼ੁਰਮਾਇਆ: ਵਿਚੇ ਗ੍ਰਿਹ ਸਦਾ ਰਹੈ ਉਦਾਸੀ ਜਿਉ ਕਮਲੁ ਰਹੈ ਵਿਚਿ ਪਾਣੀ ਹੇ ॥' ਵਿੱਚੇ ਰਹੇ, ਪਲੇ, ਸੁਖ ਪਾਵੇ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਜੁੜੇ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਖਿੜੇ। ਇਸਦਾ ਸੌਖਾ ਤ੍ਰੀਕਾ ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਰਚੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਪੜ੍ਹੋ, ਕੀਰਤਨ ਕਰੋ, ਸੁਣੋ ਤੇ ਵੀਚਾਰੋ। ਬਾਣੀ ਚਾਨਣ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਰਾਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਸੱਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਪਾਦਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਹਾਨੀ ਕਰਨੋਂ ਵਰਜਦੀ ਹੈ। ਆਪਾ ਜੋੜਨ ਤੇ ਆਪ ਖੇੜਨ ਦੀ ਜੁਗਤ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੌਖੇ ਤ੍ਰੀਕੇ – ਨਾਮ – ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਦੂਸਰਾ ਸਾਧਨ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚ "ਨਾਮ" ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਅੰਦਰਲੇ ਦਾ ਬਾਹਰਮੁਖ ਤੋਂ ਰੁਖ਼ ਪਲਟਕੇ ਅੰਤਰ ਮੁਖ ਕਰਨਾ, ਆਪੇ ਵਿਚ ਜੁੜਨਾ ਤੇ ਜੁੜੇ ਰਹਿਕੇ ਖਿੜਨਾ ਇਹ 'ਨਾਮ' ਹੈ। ਨਾਮ ਹੈ ਅੰਦਰਲੇ ਦਾ ਆਪੇ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਤੇ ਅਪਣੇ ਅਸਲੇ – ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ – ਨਾਲ ਲਗੇ ਰਹਿਣਾ। ਨਾਮ ਹੈ ਆਪੇ ਨੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ

ਪਹਿਚਾਣ ਲੈਣਾ ਤੇ ਮਹਾਨ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਤੋਂ ਵਿੱਥ ਵਿਚ ਨਾ ਰਹਿਣਾ। ਇਹ ਗਲ ਉਸ ਜਯੋਤੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਮਾਤ੍ਰ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਯਤਨ ਹੈ 'ਨਾਮ ਸਿਮਰਣ'। ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਬੁਧਿ ਨੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਯਾ ਵਿਚ ਲਿਆਕੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਤੇ ਰਖਯਾ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਲੋੜਨੇ ਹਨ ਤਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਇਸ ਆਹਰ ਦੇ ਫੈਲਾਉ ਤੇ ਖਿੰਡਾਉ ਦੇ ਤੰਦਣ ਤਾਣੇ ਵਿਚੋਂ ਅੰਤਰਮੁਖ ਹੋਕੇ, ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਏਕਾਗਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪੇ ਵਿਚ ਜੁੜਕੇ ਆਪੇ ਨੂੰ ਜਯੋਤਿ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਲਖ ਲੈਣ ਦੇ ਜਤਨ ਕਰਨੇ, ਇਹ ਹੈ ਆਪੇ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਦੇ ਸਾਧਨ। ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਚੇ ਆਚਰਣ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਆਪੇ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਰਖਣਾ ਹੈ ਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਲਗਦੇ ਚਾਰੇ ਹਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਸੁਰਖਯਤ ਰਖਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਨਸਾਨ ਬਾਹਰਮੁਖ ਹੋਕੇ ਹੁਣ ਐਸਾ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਗਯਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸਰੀਰ ਚਰਖਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਕੱਤਣਹਾਰ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤੇ ਚਰਖਾ ਤਦਰੂਪ ਨਹੀ ਹਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਕੱਤਣਹਾਰ ਤੇ ਚਰਖੇ ਵਾਂਙੂ ਸੰਜੋਗੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਉਹ ਕੱਤਣਹਾਰ ਹੈ ਜੀਉਦਾ ਜਿੰਦ ਵਾਲਾ, ਜਿੰਦ, ਸਾਰੀ ਜਿੰਦ ਤੇ ਚਰਖਾ ਉਸ ਬਿਨਾਂ ਹੈ ਨਿਰਜਿੰਦ। ਇਸ ਭੁਲੇਖੇ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪੇ ਤੋਂ ਭੁਲਾ ਛਡਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਮੌਤ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਆਕੇ ਦੱਸ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਹ ਹੈ ਸਰੀਰ, ਜਿਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਜੀਉਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਨੂੰ ਪਾਈ ਰਖਿਆ ਸੀ ਨਿਰੇ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਆਪਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਛਾਣਨ ਦਿੱਤਾ ਆਪੇ ਨੂੰ। ਉਹ ਪਾਲੀ ਪੋਸੀ ਸਾਂਭ ਸਾਂਭ ਬਚਾ ਬਚਾ ਰੱਖੀ ਤੇ ਭੋਗਾਂ ਨਾਲ ਲਡਿਆਈ ਦੇਹੀ ਇਕ ਦਿਨ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਮੁਰਦਾ ਹੋ ਕੇ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਸ ਵਕਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਢੇਰ ਹੋ ਜਾਏ ਅਰ ਅਸਾਧ ਦੇਰ ਹੋ ਜਾਏ, ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕਰਤਾ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ ਤੇ ਜੀਉਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਅਰੋਗਤਾ, ਪਾਲਨਾ, ਰਖਯਾ ਤੇ ਪੂਰਨ ਉੱਨਤੀ ਦੀ ਸੋਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਏ। ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਸੁਖੈਨ ਮਾਰਗ 'ਨਾਮ' ਦਾ ਹੈ ਸੋ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ। ਇਥੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ, ਬਸ ਹੈ ਇਤਨਾ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਵੀਚਾਰਕੇ ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਅਪਣੇ ਸਰੀਰ-ਰੱਖ ਸਰੀਰ-ਪਾਲ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਤਮ-ਰਖਯਾ, ਆਤਮ-ਪਾਲਨਾ, ਆਤਮ-ਉੱਨਤੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਸਿਖਕੇ ਅਪਣੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਜਤਨਾਂ ਵਿਚ ਲਗੇ ਰਹਿਣਾ ਇਨਸਾਨੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਤ੍ਰੱਕੀ ਤੇ ਉੱਨਤੀ ਦਾ ਫਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦੇ।

੨. ਅਰਦਾਸ

(ਸੰਸਯ ਸਮਾਧਾਨ)

ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਕਦੇ ਛਪ ਚੁਕਾ ਪਰ ਅਤਿ ਲੋੜੀਂਦਾ ਲੇਖ ਜਾਣਕੇ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(ਸੰਪਾਦਕ)

ਅਰਦਾਸ ਕਰਨਾ ਸਾਈਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਕੇ ਲਾਭਵੰਦ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਸੰਸਯ – ਸਾਈਂ ਸੁਣਦਾ ਨਹੀਂ।

ਸਮਾਧਾਨ – ਐਸਾ ਕਹਿਣਾ ਪਰਮਾਤਮ ਦੇਵ ਨੂੰ ਅਚੇਤਨ ਮੰਨਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਪਰਮਾਤਮ ਦੇਵ ਚੇਤਨ ਹੈ, ਅਗਨੀ ਅਚੇਤਨ ਹੈ।

ਸੰਸਯ – ਅੱਛਾ ਜੀਓ, ਤਾਂ ਫੇਰ ਸੁਣਦਾ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਪਸੀਜਦਾ ਨਹੀਂ।

ਉੱਤਰ – ਐਸਾ ਕਹਿਣਾ ਇਸ ਤੁੱਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮ ਦੇਵ ਜੀ ਪ੍ਰਿਯ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਚੇਤਨ ਬੀ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਰੂਪ ਬੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ – ਤਦ ਫੇਰ ਅਰਦਾਸ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਵਾਣ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ?

ਉੱਤਰ – ਐਸਾ ਕਹਿਣਾ ਇਹ ਅਰਥ ਰਖੇਗਾ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮ ਦੇਵ ਸੁਤੰਤਰ ਤੇ ਸ੍ਵਛੰਦ ਨਹੀਂ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਸਾਡੀ ਇਕ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਬਜਾ ਲਿਆਉਣਾ ਪਰਮਾਤਮ ਦੇਵ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ – ਤਦ ਫੇਰ ਤਾਂ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਏ!

ਉੱਤਰ – ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਦਲੀਲ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਲਿਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ ਅਗੇ ਰੋਕ ਪਾ ਦੇਣੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ – ਫਿਰ ਬੇਰੋਕ ਸਿੱਧਾਂਤ ਕੀਹ ਹੈ?

ਉੱਤਰ – ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਸਾਨੂੰ ਨੇਕੀ ਕੁੱਲ, ਸਭ

ਭਲਿਆਈਆਂ ਦੇ ਸੋਮੇ, ਪਿਆਰ ਤੇ ਬਰਕਤਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਤੋਂ ਮਾਨੋਂ ਫੈਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮੁੱਤਾਸਰ ਹੋਣੇ ਵਾਲਾ ਬਣਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਯਾ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋ ਰੀਸੀਪੀਐਂਟ (Recipient) ਬਣਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ , ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਉਸ ਬਰਕਤਾਂ ਦੇ ਸੋਮੇ ਤੋਂ ਫ਼ੈਜ਼ਯਾਬ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ – ਬੱਸ ਇਤਨਾ ਹੀ ? ਓਹ ਮੁੱਤਾਸਰ ਹੋਕੇ ਪਸੀਜਦਾ ਤੇ ਤ੍ਰੁੱਠਦਾ ਕਿਉ ਨਹੀ?

ਉੱਤਰ – ਇਹ ਫੇਰ ਉਸਦੀ ਸ੍ਵਛੰਦਤਾ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਰੋਕ ਪਾਉਣੀ ਹੈ। ਉਸ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤ੍ਰੁਠਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਪਣੀ ਅਲਪੱਗ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਦਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸਰਬੱਗਤਾ ਛੋੜਦਾ ਹੈ:–

ਤੂ ਸਮਰਥੁ ਵਡਾ ਮੇਰੀ ਮਤਿ ਥੋਰੀ ਰਾਮ ॥
ਪਾਲਹਿ ਅਕਿਰਤਘਨਾ ਪੂਰਨ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਤੇਰੀ ਰਾਮ ॥

(ਬਿਹਾਗੜਾ ਛੰਤ ਮ: ੫–੫, ੬

ਅਗੋਂ ਉਹ ਦਾਤਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਓਹ ਅਪਣੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਅਰ ਅਪਣੀ ਪ੍ਰਿਯ ਸਰੂਪਤਾ ਦੇ ਬਿਰਦ ਨੂੰ ਕੀਕੂੰ ਪਾਲਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੁਮਤਿ ਦਿਤੀ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਪਰ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਵਾਣਗੀ ਓਸ ਦੀ ਸਰਬੱਗਤਾ ਤੇ ਛੋੜੋ:–

ਦੁਇ ਕਰ ਜੋੜਿ ਕਰਉ ਅਰਦਾਸਿ ॥
ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਤਾ ਆਣਹਿ ਰਾਸਿ ॥

(ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੫–੨

ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ, ਪਰਮਾਤਮ ਦੇਵ ਤੇ ਛੋੜੋ ਕਿ ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਭਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਣ ਕਰੇ। ਸਾਡੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਅਲਪ ਬੁੱਧੀ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਵੇਰ ਗ਼ਲਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਸਦੀ ਸਰਵੱਗਯਤਾ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਗਲ ਭਲੀ ਹੈ; ਸੋ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਸੂਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਪਰਮਾਤਮ ਦੇਵ ਨਾਲ ਮੇਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਰੇ। ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਰੂਪ ਲਏਗੀ। ਪ੍ਰੇਮ ਹੀ ਚੇਤਨ ਨਾਲ ਚੇਤਨ ਦਾ ਵਸਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਅਵਗੁਣਾਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਲਈ, ਏਹ ਅਰਦਾਸਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਐਉ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ:-

ਸੁਨਹੁ ਬੇਨੰਤੀਆ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰੇ ਰਾਮ ॥
ਕੋਟਿ ਅਪ੍ਰਾਧ ਭਰੇ ਭੀ ਤੇਰੇ ਚੇਰੇ ਰਾਮ ॥
ਦੁਖ ਹਰਨ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਮੋਹਨ ਕਲਿ ਕਲੇਸਹ ਭੰਜਨਾ ॥
ਸਰਨ ਤੇਰੀ ਰਖਿ ਲੇਹੁ ਮੇਰੀ ਸਰਬ ਮੈ ਨਿਰੰਜਨਾ ॥
ਸੁਨਤ ਪੇਖਤ ਸੰਗਿ ਸਭ ਕੈ ਪ੍ਰਭ ਨੇਰ ਹੂ ਤੇ ਨੇਰੇ ॥
ਅਰਦਾਸਿ ਨਾਨਕ ਸੁਨਿ ਸੁਆਮੀ ਰਖਿ ਲੇਹੁ ਘਰ ਕੇ ਚੇਰੇ ॥੧॥
ਤੂ ਸਮਰਥ ਸਦਾ ਹਮ ਦੀਨ ਭੇਖਾਰੀ ਰਾਮ ॥
ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਮਗਨੁ ਕਢਿ ਲੇਹੁ ਮੁਰਾਰੀ ਰਾਮ ॥
ਲੋਭਿ ਮੋਹਿ ਬਿਕਾਰਿ ਬਾਧਿਓ ਅਨਿਕ ਦੋਖ ਕਮਾਵਨੇ ॥
ਅਲਿਪਤ ਬੰਧਨ ਰਹਤ ਕਰਤਾ ਕੀਆ ਅਪਨਾ ਪਾਵਨੇ ॥
ਕਰਿ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਬਹੁ ਜੋਨਿ ਭ੍ਰਮਤੇ ਹਾਰੀ ॥
ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ ਹਰਿ ਕਾ ਪ੍ਰਭ ਜੀਅ ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰੀ॥੨॥

(ਬਿਹਾ: ਛੰਤ ਮ: ੫

ਨਾਮ ਮੰਗਕੇ ਹੋਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ: ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗੋ:-
'ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਤੇਰੈ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਕਾ ਭਲਾ।'

ਸੰਸਾਰਕ ਸਰੀਰਕ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ, ਪਰ ਖਿਆਲ ਰਖੋ ਕਿ ਕਰਮ ਤੁਸੀਂ ਕੀਤੇ ਤੇ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤੁਸਾਡੇ ਸੁਭਾਵ ਨੂੰ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਖ ਸੁਖ ਨੂੰ ਓਹ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਅਰ ਫਲ ਬੀ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਹੈ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੀਤੇ ਤੁਸਾਂ ਹੀ ਭੋਗਣੇ ਹਨ:

ਨਾਰਾਇਣ ਨਿੰਦਸਿ ਕਾਇ ਭੂਲੀ ਗਵਾਰੀ ॥
ਦੁਕ੍ਰਿਤ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਥਾਰੋ ਕਰਮੁ ਰੀ ॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਜੀ)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਫਿਰ ਜੀ ਸੰਸਾਰਕ ਦੁਖਾਂ ਸੁਖਾਂ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਨਾ ਕਰੀਏ ?

ਉੱਤਰ - ਇਹ ਅਸਾਂ ਕਦ ਕਿਹਾ ਹੈ ? ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਪਰ ਅਪਣੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਬੀ ਮੂੰਹ ਪਾ ਲਿਆ ਕਰੋ। ਫੇਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ (ਰਜ਼ਾ) ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਤੁੱਲ ਨਾ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਰੋ। ਓਹ ਜੋ ਕਰੇਗਾ ਸੋ ਠੀਕ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਫੇਰ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਕੀਹ ਗੁਣ ?

ਉੱਤਰ – ਮੁਖ ਗੁਣ:– ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਜੋ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲਾਕੇ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਸੋਚਾਂ ਫੁਰਨਿਆਂ ਵਿਚ, ਸੰਕਲਪਾਂ ਵਿਕਲਪਾਂ, ਵਿਅਰਥ ਮਲੋਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾ ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਭੁਲਾਈ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਕਾਗ੍ਰਤਾ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ, ਅੰਤਰ ਮੁੱਖਤਾ ਲਏਗਾ ਤੇ ਬਰਕਤਾਂ ਦੇ ਸੂਰਜ ਅਗੇ ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੱਤਾਸਰ ਹੋਣ ਦੇ ਰੁਖ ਤੇ ਸਮੀਪਤਾ ਵਿਚ ਲੈ ਆਵੇਗਾ।

ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਿਆਂ ਮਨ ਦਾ ਘਬਰਾ ਘਟਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਪੱਠੇ ਆਰਾਮ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮਾਂਗਉ ਰਾਮ ਤੇ ਸਭਿ ਥੋਕ ।।
ਮਾਨੁਖ ਕਉ ਜਾਚਤ ਸ੍ਰਮੁ ਪਾਈਐ ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਮੋਖ ।।

(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫–੧੯, ੫੦)

ਅਰਥਾਤ – ਪਦਾਰਥ ਮੰਗਣ ਵੇਲੇ ਬੀ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਏਗੀ। ਇਥੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਸਮੀਪਤਾ ਦਾ ਸੁਭਾਵ ਪੈਂਦਿਆਂ ਕਲਯਾਣ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਹੋ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਸਲ ਗਲ ਹੈ 'ਨਾਮ' ਮੰਗਣਾਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਮੰਗਾਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਮੰਗਣਾਂ ਸਿਰ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਹੈ। ਸਾਂਈ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਸਰਬੱਗਯ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸਾਨੂੰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਅਸਰ ਪੈ ਕੇ ਘਬਰਾ ਹਟਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰੁਖ਼ ਅਮੰਗ ਵਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਓਹ ਅਰਦਾਸ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਰੱਬ ਦੀ ਰੱਬੀਅਤ ਤੇ ਲਿਮਿਟ (Limit) ਲਾਉਣੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਮ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਘੱਲਣੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲੀ ਹੈ, ਸਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮਨਜ਼ੂਰ ਬੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕਰਮ ਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਦਾਨਾਈ, ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੀ ਭੁੱਲਾਂ ਦੇ factor ? ਅਸੀਂ ਭੁੱਲਦੇ ਹਾਂ ਜਦ ਅਰਦਾਸ ਦੀ efficiency ਵਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਏਕੁ ਸਾਹਿਬੁ ਦੁਇ ਰਾਹ ਵਾਦ ਵਧੰਦਿਆ ਜੀਉ।

(ਧਨਾਸਰੀ ਛੰਤ ਮ: ੧–੨

ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਇਹ ਬੀ ਮਤਲਬ ਨਹੀ ਕਿ ਨਿਰਬਲ ਹੋ ਜਾਓ, ਪਰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਵਧੋ। ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਤੇ ਰੱਬ ਤੇ ਛੋੜੋ, ਕਿਉਕਿ ਓਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਂ ਲਈ ਕੀਹ ਚੰਗਾ ਹੈ।

(ਨਿਰੋਲ ਅਪਣਾ ਖਿਆਲ ਹੈ) ਅਰਦਾਸ ਯਾਦ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੱਕੀ ਯਾਦ ਵਾਲਾ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: ਪਰ ਯਾਦ ਪੱਕੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਕਾ ਆਦਰਸ਼ ਸਾਂਈ ਨਾਲ ਇਕ-ਸੂਰਤਾ ਹੈ, ਅਰਦਾਸ ਉਸਦਾ ਪਹਿਲਾ ਡੰਡਾ ਹੈ।

ਅਰਦਾਸ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਨਹੀਂ।

ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਉਹ ਕੁਛ ਮੰਗ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬੁਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰੱਬ ਦੀ ਦਾਨਾਈ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਓਹ ਇਹ ਨਾ ਸੁਣੇ।

ਅਰਦਾਸ ਸਾਂਈਂ ਵਲ ਰੁਖ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿੱਥ ਮਿਟ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਏਹੋ ਸਾਂਈ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਹਾਂ, ਅਰਦਾਸ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਅਸਰ Soothing ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦਿਲ ਦਾ Strain ਤੇ nerves worry ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ:

ਦੁਇ ਕਰ ਜੋੜ ਮਾਗਉ ਇਕੁ ਦਾਨਾ ਸਾਹਿਬਿ ਤੁਠੈ ਪਾਵਾ ॥
ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਨਾਨਕੁ ਆਰਾਧੇ ਆਠ ਪਹਰ ਗੁਣ ਗਾਵਾ ॥

(ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੫-੫੬

੩. ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼

੧ਓ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

੨੦– ਪ੍ਰੀਤਮ ਰੋਡ, ਡੇਹਰਾਦੂਨ,
੪–੬–੪੮
ਪਿਆਰੇ ਜੀਓ ਜੀ !

੨੦ ਯਾ ੨੧ ਤਰੀਕ ਮਈ (੧੯੪੮) ਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਜੋ ੯–੧੦–੧੧ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਆਉਣ ਯਾ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖ ਘੱਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਵੀਚਾਰ ਕਰਕੇ ਦੱਸ ਸਕਾਂਗਾ।

ਮੈਂ ਆਪ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਕੁਛ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਸੁਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਪਰ ਇਕ ਗਲ ਇਥੇ ਲਿਖਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾਈ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣਾ ਗੁਰਸਿਖ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਗਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਦਾ ਨਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਯਾ ਕੱਢਣਾ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਦੇਹ ਤੇ ਹਮਲਾ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਮੇਰਾ ਅਸੂਲ ਹੈ। ਸੋ ਜੇ ਕਰ ਆਪ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਭੋਗ ਪੈਣੇ ਹਨ ਤੇ ਓਹ ਰਾਗਮਾਲਾ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਪੈਣੇ ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਕੇ ਨਾ ਸੁਣਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਖੰਡਤਾਈ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਬੀ ਸਮਾਗਮ ਨਾਲ ਅਸੂਲਨ ਅਪਣਾ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਉਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਤੇ ਉਸ ਸਮਾਗਮ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਰੇ ਭੋਗ ਰਾਗਮਾਲਾ ਪੜ੍ਹਕੇ ਪਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਅਪਣੇ ਆਸ਼ਯ ਮੂਜਬ ਇਹ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹਿਤਕਾਰੀ
ਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਇਕ ਪਰਮ ਪਵਿਤ੍ਰ ਧਰਮ ਜਗਤ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਜੋ ਇਕ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਫੈਲਣ ਵਾਲਾ ਧਰਮ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਪ੍ਰਾਨੀ- ਮਾਤ੍ਰ ਦੀ ਕਲਯਾਣ ਹੈ। ਜਨਮ ਧਾਰਕੇ ਮਨੁੱਖ ਭੁਲੇਵੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸਿਆ ਮਰਦਾ ਜੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਭੁਲੇਵੇ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਪ੍ਰਾਨੀ ਮਾਤ੍ਰ ਨੂੰ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ- 'ਪ੍ਰਾਣੀ ਤੂੰ ਆਇਆ ਲਾਹਾ ਲੈਣਿ ॥ਲਗਾ ਕਿਤੁ ਕੁਫਕੜੇ ਸਭ ਮੁੱਕਦੀ ਚਲੀ ਰੈਣਿ ॥' ਜੇ ਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁਛੀਏ ਕਿ ਉਹ ਲਾਹਾ ਕੀ ਹੈ ? ਤਾਂ ਆਪ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ- 'ਆਇਓ ਸੁਨਨ ਪੜਨ ਕਉ ਬਾਣੀ ॥ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿ ਲਗਹਿ ਅਨ ਲਾਲਚਿ ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਪਰਾਣੀ॥' ਅਰਥਾਤ ਜੀਵ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਹਰੀ ਜਸ ਕਰਨੇ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ। ਜੀਵ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਭੁਲਾਕੇ ਦੂਸਰੇ ਲਾਲਚਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸੇ ਹੋਏ ਅਪਣੀ ਉਮਰਾ ਵਿਅਰਥ ਗੁਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਧਾਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੀ ਕਲਯਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਹੈ- 'ਜਿਨਾਂ ਅੰਦਰਿ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਹੈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵੀਚਾਰਿ ॥ ਤਿਨਕੇ ਮੁਖ ਸਦ ਉਜਲੇ ਤਿਤੁ ਸਚੇ ਦਰਬਾਰਿ ॥''

(ਸਲੋਕ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਵਧੀਕ ਮਹਲਾ ੪-੧੫)

ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੰਗਲਾਂ ਬਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਟੋਰਿਆ ਕਿ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਤਪ ਕਰੇ, ਸਗੋਂ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ :- 'ਵਿਚੇ ਗ੍ਰਿਹ ਸਦਾ ਰਹੈ ਉਦਾਸੀ ਜਿਉ ਕਮਲੁ ਰਹੈ ਵਿਚਿ ਪਾਣੀ ਹੈ ॥' ਫਿਰ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪੰਥ ਬਣਾਇਆ। ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥ ਰਚਣੇ ਦੀ ਆਗਯਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਲੋਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਯਥਾ : 'ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਚ :- ਮੈਂ ਅਪਨਾ ਸੁਤ ਤੋਹਿ ਨਿਵਾਜਾ॥ ਪੰਥ ਪ੍ਰਚੁਰ ਕਰਬੇ ਕਹੁ ਸਾਜਾ॥ ਜਾਹ ਜਹਾ ਤਤ ਧਰਮ ਚਲਾਇ॥ ਕੁਬੁਧਿ ਕਰਨ ਤੈ ਲੋਕ ਹਟਾਇ ॥'

ਇਉਂ ਸਾਡੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਧਰਮ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਖਸੀ ਪੂਜਾ ਵੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ ਜੈਸੀ ਕਿ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਸ਼ਖਸੀ ਆਰਾਧਨਾ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ (individual Service) ਹੈ। ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਪੰਥਕ ਯਾ (congrigutional Service) ਹੈ ਜੋ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਹੀ ਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਹਰਾਸ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਖਸੀ ਉਪਾਸਨਾ ਬੀ ਹੈ ਤੇ ਕਾਂਗ੍ਰੀਗੇਸ਼ਨਲ ਅਰਥਾਤ ਸੰਗਤੀਯ ਯਾ ਪੰਥਿਕ ਆਰਾਧਨਾ ਬੀ ਹੈ। ਇਕਲੇ ਬੀ ਪਾਠ ਕਰੋ, ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਬੀ ਸੁਣੋ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮਜ਼ਹਬ ਨਿਰਾ ਸ਼ਖਸੀ ਮਜ਼ਹਬ ਨਹੀਂ ਇਹ ਪੰਥਕ ਮਜ਼ਹਬ ਬੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਛੇਵੇਂ ਤੇ ਦਸਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ ਨੀਂਹ ਬੀ ਧਰ ਦਿਤੀ, ਫੁਰਮਾਇਆ:- ਬਹੁਰ ਤੀਸਰਾ ਪੰਥ ਕੀਨੋ ਪ੍ਰਧਾਨੀ'। ਕਿਉਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ? ਕਿ

ਇਹ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਵੈਰ ਪੰਥ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ' ਹੈ। ਹੁਣ ਜੇ ਖਾਲਸਾ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਛਡ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਕੇ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਛਡ ਬੈਠਾ। ਜੋ ਆਦਰਸ਼ੋਂ ਘੁੱਥਾ ਸੋ ਗੁਆਚ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰੋਂ ਪਰੇ ਜਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਹਰ ਸਿਖ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ, ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਉਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੋਵੇ।

ਪੰਥ ਬਨਦਾ ਹੈ ਇਕ ਇਕ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਨਾਲ। ਜਿਵੇਂ ਬੂੰਦ ਬੂੰਦ ਦੇ ਇਕੱਠ ਤੋਂ ਸਰੋਵਰ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜੈਸੀ ਬੂੰਦ ਤੈਸਾ ਸਰੋਵਰ। ਸੋ ਜੇ ਪੰਥ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਬਣੇਗਾ, ਉਹ ਪੰਥ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਪੰਥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ' ਹੋਵੇਗਾ। ਫਤੇ ਸਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹੈ ਸੋ ਉਸ ਪੰਥ ਦੀ ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਤੇ ਫਤੇ ਹੋਵੇਗੀ, ਮਾੜੇ ਰਸਾਂ ਤੇ ਫਤੇ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸ ਦੀ ਧਰਮ ਹੀਣਾ ਤੇ ਫਤੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਹ ਵਾਗਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਉੱਚਾ ਰਹੇਗਾ, ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਆਸਰੇ ਤੋਂ ਰਚੇ ਗਏ ਪੰਥ ਨੂੰ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਜਲ ਖੁੱਲਾ ਸਿੰਚਿਆ ਜਾਵੇ। ਪਿਛੇ ਜੋ ਗ਼ਫ਼ਲਤ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੂਲਕ ਗਲ ਨੂੰ ਛਡਕੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਪੱਤਿਆਂ ਤੇ ਪਾਣੀ ਛਿੜਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਨੇ ਨਿਹਾਲ ਨੂੰ ਕਾਯਮ ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕਦਾ। ਉਸਦੇ ਮਾੜੇ ਫਲ ਨਿਕਲ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਹੁਣ ਪੰਥ ਲਈ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਤੇ ਕਈ ਕਤਲਾਮਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਲਹੂ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਨ੍ਹਾ ਕੇ ਬੀ ਸਲਾਮਤ ਨਿਕਲਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸਦਾ ਕਾਰਣ ਸਾਡਾ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਜਿਸਦੇ ਕਾਰਣ ਸਾਡਾ ਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਅਤਿ ਪਿਆਰ ਸੀ, ਜਿਸਦੇ ਕਾਰਣ ਸਾਡਾ ਦਿਲ ਕਦੇ ਝਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸਾਡੀ ਸੂਰਤ ਦਾ ਨੇਹੁ ਗੁਰੂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਕਾਯਮ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਪਾਵਰ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਘਰ ਘਰ ਲਗੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਸਾਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਜੁੜੇ ਹਰ ਸਿਖ ਦੀ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਾਵਰ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਸਤਯਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਸਚਮੁਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਰਹਿਣਾ ਲੋਚਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਬਲਵਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਤਮਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਬਲ ਵਾਲਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਲੋਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰੇ।

ਹੁਣ ਵੀਰੋ! ਪਿਛਲੀ ਹੋਈ ਗ਼ਫ਼ਲਤ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰੋ ਤੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਮੂਲਕ ਤੇ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਮਝਕੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੋ ਤੇ ਇਸਦੀ ਵਾਗ ਡੋਰ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਦੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਦਿਓ, ਹਾਂ, ਪਾਖੰਡ ਦੂਰ ਕਰੋ– ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਆਗਯਾ ਹੈ

'ਮਨ ਕਰਹਲਾ ਤੂੰ ਮੀਤੁ ਮੇਰਾ ਪਾਖੰਡ ਲੋਭੁ ਤਜਾਇ' । ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਦੂਰ ਨਾਂ ਕਰੋ, ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਕਰੋ । ਅਸਲੀਅਤ ਜਿੰਦ ਭਰੇਗੀ ।

ਜਿਸ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੀ ਜੋ ਕੀਮਤ ਕੂਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਜੋ ਮੁੱਲ ਦਸਮ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਓਹੀ ਮੁੱਲ ਪਾਓ : 'ਪੀਊ ਦਾਦੇ ਕਾ ਖੋਲਿ ਡਿਠਾ ਖਜਾਨਾ ।। ਤਾ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਭਇਆ ਨਿਧਾਨਾ ।।' ਹਾਂ, ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਤੇ ਰਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੋ ।

ਤੁਸਾਂ ਕੇਵਲ ਹਿੰਦ ਵਿਚ ਸਤਿਕਾਰ ਪੂਰਬਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਥੰਮ੍ਹ ਬਣਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜੀਉਣਾ, ਤੁਸਾਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਾਜੇ ਸਿਖੀ ਧਰਮ ਦਾ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬੀ ਕਰਨਾ ਹੈ । ਪੰਥ ਦੇ ਸਿਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਲਾਈ ਹੈ । ਅਪਣੇ ਉੱਚੇ ਅਸਲੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੋ, ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਉੱਚੇ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਲਿਆਓ, ਉੱਚੀ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਉੱਚਾ ਦਾਈਆਂ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਉੱਜਲ ਹੋ ਜਾਓ । ਆਪੋ ਵਿਚ ਸੱਕੇ ਵੀਰ ਬਣ ਜਾਓ ਅਤੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਫਿਰ ਨਿਕਲੋ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ 'ਨਾਮ ਸੰਦੇਸੇ' ਦਾ ਪੱਲੂ ਫੇਰ ਦਿਓ:– ਮਨ ਕਰਹਲਾ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰਿਆ ਇਕ ਗੁਰ ਕੀ ਸਿਖ ਸੁਣਾਇ ।। ਇਹ ਮੋਹੁ ਮਾਇਆ ਪਸਰਿਆ ਅੰਤਿ ਸਾਥਿ ਨ ਕੋਈ ਜਾਇ ।।

(ਗਉੜੀ ਮ: ੪ ਕਰਹਲੇ–੧)

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ
ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ

੪. ਨੌਜੁਆਨ ਖਾਲਸਾ ਸਾਵਧਾਨ!

ਯੰਗਮੈਨ ਰਸਾਲਾ ਡਿਹਰਾਦੂਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਲੇਖ ੨੦-੧-੪੯ ਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਦਿੱਤਾ: ਇਹ ਸਮਾਂ ਓਹ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੰਡਾਰੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੀ ਚਿਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਉਜੜ ਕੇ ਆਏ ਸਨ:-

(ਸੰਪਾਦਕ)

ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਆਪਣੀ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ : "ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ।"

ਇਸ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ :- ੧. ਨਾਮ, ੨. ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ, ੩. ਤੇਰਾ ਭਾਣਾ, ਤੇ ੪. ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ। ਇਸ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਫਿਕਰੇ ਤੋਂ ਮਾਲੂਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਆਦਰਸ਼ ਕੀਹ ਹੈ।

੧. ਅਸੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਵਿਛੜੇ ਹੋਏ ਇੱਕਲੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾਨ ਮਿਲੇ। ਨਾਮ ਉਹ ਮੇਲਣਹਾਰ ਲੜੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੀ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਰਬ ਜੀ ਨਾਲ ਲਾਈ ਰਖਦੀ ਹੈ। ੨. ਜਦ ਸੁਰਤ ਸਾਂਈ ਨਾਲ ਲਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਨ ਚੜਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹੇ ਤਾਂ 'ਦੁੱਖ' ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ, ਨਿਰਾਸਾ ਆਕੇ ਡੇਗਦੀ ਨਹੀਂ, ੩. ਤਦ ਜੀਵ ਈਸ਼ੂਰੀਯ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਟਿਕ ਸੂਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਤੇਰਾ ਭਾਣਾ, ਭਾਣੇ ਤੇ ਟੁਰਨ ਵਾਲਾ ਜੀਵ ਆਪ ਸੁਖੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਨ ਦਾ ਰੁਖ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ੪. ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਨੂੰ ਬਲ ਦੇਵੇ ਕਿ ਅਸੀਂ 'ਅਮਲ ਵਿੱਚ' 'ਕਰਨੀ ਵਿਚ' ਬੀ ਜਗਤ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰ ਸਕੀਏ।

ਨੌਜਵਾਨ ਖਾਲਸਾ ਜੀ! ਹੁਣ ਆਪ ਜਗਤ ਵਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੋ, ਜਗਤ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਦੇਸ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਘਰ ਘਰ ਦੁਖ ਹੈ, ਦੁਖੀ ਹੋਕੇ ਪਛੋਮੋ ਆਇਆ ਹੈ, ਘਰ ਘਰ ਦੁਖ ਹੈ ਪੱਛਮੀ ਭਰਾਵਾਂ ਸਾਕਾਂ ਸਨਬੰਧਾਂ ਦੇ ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਦਾ।

ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੌਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਸੁਲਤਾਨ ਪੁਰੇ ਹੱਟੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ

ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਤਮ ਸੁਖ ਵਿਚੋਂ ਉਠਕੇ ਜਗਤ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-

'ਬਾਬਾ ਦੇਖੈ ਧਯਾਨ ਧਰਿ ਜਲਤੀ ਸਭ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਿਸਿ ਆਈ।' ਜਗਤ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਦੇਖਕੇ ਆਪ ਝਿਜਕੇ ਨਹੀਂ, 'ਮੈਨੂੰ ਕੀਹ' ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਲਤੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇਖਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੀਹ ਕੀਤਾ ?

'ਚੜਿਆ ਸੋਧਣ ਧਰਤ ਲੁਕਾਈ।'

ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦੇਣ ਲਈ ਉਠ ਟੁਰਿਆ। ਇਸ ਉਠ ਟੁਰਨ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੱਸੀ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੁਖੀ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਬਾਹਰੋਂ 'ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ੀ' ਨੂੰ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ 'ਹਉਮੈ' ਨੂੰ ਘਟਾਓ ਹਟਾਓ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਵੀਚਾਰੋ ਤੇ ਕਰੋ।

ਜਗਤ ਦੁਖੀ ਕਿਉਂ ਹੈ ? ਹਰ ਕੋਈ 'ਹਉ ' ਵਿਚ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਨੂੰ ਲੋਚਦਾ ਹੈ। ਅੰਦਰ 'ਮੈਂ ਮੈਂ' ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਲਾਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਹਾਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭੀ ਆਪਣਾ ਨਫਾ ਕੱਢਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਹੋਰ ਕੋਈ ਐਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰਗੜ ਤੇ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਦੀ ਖਿਚੋਤਾਣ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਭ ਕੋਈ ਦੁਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਇਨਸਾਨ ਐਸਾ ਬੀ ਚਾਹੀਏ ਜੋ 'ਅਪਨਾ ਬਿਗਾਰਿ ਬਿਰਾਨਾ ਸਾਂਢੈ'। ਅਰਥਾਤ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰੋ ਆਪਣਾ ਚਾਹੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇ। ਐਸੇ ਇਨਸਾਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਗਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਅਪਣੇ ਸੁਖ ਤੇ ਸਰੀਰ ਤਕ ਵਾਰ ਦਿੱਤੇ।

ਜਦ ਦਸਮੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਿਆਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਪੰਥ ਵਿਚ ਰਖ ਦਿਤੀ ਤਦ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿਖਾਈ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰਹਿਣੇ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਰਖ ਦਿੱਤਾ।

ਹੁਣ ਪੰਥ ਵਿਚ ਹਰ ਸਿਖ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਕਿ ਅਪਣਾ ਜੀਵਨ ਨੇਕੀ ਤੇ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਦਾ ਬਸਰ ਕਰੇ, ਅਪਣੀ ਪਾਲਣਾ ਰਖਯਾ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰੇ, ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਾ ਚਿਤਵੇ। 'ਪਰ ਕਾ ਬੁਰਾ ਨ ਰਾਖਹੁ ਚੀਤ ॥' ਤੁਮ ਕਉ ਦੁਖੁ ਨਹੀ ਭਾਈ ਮੀਤ ॥' ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਪਰ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਟਾਕੇ ਫੇਰ ਪਰ ਦਾ ਭਲਾ ਵਸਾਵੇ ਤੇ ਕਰੇ ਜਿਹਾ ਕੁ ਹੁਕਮ ਹੈ।

'ਪਰਉਪਕਾਰ ਪੁੰਨੁ ਬਹੁ ਕੀਆ ਭਉ ਦੁਤਰੁ ਤਾਰਿ ਪਰਾਵੇ ॥'

ਇਸ ਤੋਂ ਮਨ ਹੋਰ ਨੇਕੀ ਵਲ ਲੈ ਜਾਵੇ, ਜੈਸਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ :-

'ਅਪਨਾ ਬਿਗਾਰਿ ਬਿਰਾਨਾ ਸਾਂਢੈ ॥'

ਸੋ ਇਤਿਹਾਸ ਵਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੋ, ਪੰਥ ਨੇ ਗੁਰਿਆਈ ਲੈ ਕੇ ਉਪਕਾਰ ਹੀ ਉਪਕਾਰ ਕੀਤੇ ਤੇ ਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬੜੇ ਦੁਖ ਝੱਲੇ । ਲਗ ਪਗ ਪੰਜ ਵੇਰ ਅਪਣੀ ਕਤਲਾਮ ਸਹਾਰੀ। ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਸ਼ਟ ਸਹਾਰੇ। ਪੰਥ ਵਿਚ ਨੌ ਜਵਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਵਧ ਚੜਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਆਪਾ ਵਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਖੁਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੋ ਨੌ ਜਵਾਨ ਲਖ਼ਤੇ ਜਿਗਰ ਸਾਹਿਬ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। ਦੋ ਛੋਟੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਿਕੀ ਉਮਰਾ ਵਿਚ ਧਰਮ ਨਾ ਹਾਰਿਆ, ਐਸੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦਿਖਾਈ ਕਿ ਜਗਤ ਹੁਣ ਤਕ ਹੈਰਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਬਾਬੇ ਬੰਦੇ ਵੇਲੇ ਜਦ ਸਤ ਸੌ ਤੋਂ ਉਪਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਤਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣੇ ਹੀ ਵਿਆਹ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਸੋ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿਖ ਸੀ ਅਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੇ ਅਸੂਲ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਸੀ, ਉਹ ਅਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਦਕ ਵਿਚ ਕਾਯਮ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ਪਰ ਧਰਮ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਨਾ ਮੋੜਿਆ, ਉਸਦੀ ਵਿਥਯਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:–

'ਇਕ ਸਿਖ ਕਿਸ਼ੋਰ ਉਮਰ ਦਾ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿਚ ਸੀ, ਜੋ ਇਕ ਵਿਧਵਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀ, ਉਸਦਾ ਵਿਆਹ ਹੁਣੇ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਗਾਨਾ ਬੀ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ। ਪੁਤ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਕੇ ਮਾਂ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਰਤਨ ਚੰਦ ਕੋਲ ਗਈ ਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਅਰਫਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਫਰਿਆਦ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸਿਖ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਐਵੇਂ ਫੜ ਲੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।ਫ਼ਰੁਖਸੀਅਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਹੁੱਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਘੱਲਿਆ ਕਿ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਾਕੇ ਛੁਡਾ ਦਵੇ ਤੇ ਮਾਈ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਮਾਈ ਤੇ ਹੁੱਦੇਦਾਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਹੁੰਚੇ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਵਾਰੀ ਸੀ ਤੇ ਜੱਲਾਦ ਤਲਵਾਰ ਸੂਤ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਹੁਕਮ ਪਹੁੰਚਾ ਤਦ ਕੋਤਵਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਪਰ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਜਦ ਉਸਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬੋਲਿਆ:–

'ਮਾਦਰਮ ਦਰੋਗ਼ ਮੇ ਗੋਯਦ, ਮਨ ਬ–ਦਿਲੋ ਜਾਨ ਅਜ਼ ਮੁਅਤਕਿਦਾਨਿ ਵ ਫ਼ਿਦਵੀਆਨਿ ਜਾਂ ਨਿਸਾਰਿ ਮੁਰਸ਼ਿਦੇ ਖ਼ੁਦਮ। ਭਰਾ ਜ਼ੂਦ ਬ– ਰਫ਼ੀਕਾਨੇ ਮਨ ਰਸਾਨੇਦ।'

ਅਰਥਾਤ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਝੂਠ ਬੋਲਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਸਚੇ ਦਿਲ ਤੇ ਜਾਨ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਦਕ ਵਾਲੇ ਤੇ ਜਾਨ ਸਦਕੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੇਵਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਛੇਤੀ ਆਪਣੇ

ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲਾ ਦਿਓ ੧।

ਤਾਰੀਖ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਹੀ ਵਾਲਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿੰਨਤਾਂ ਤੇ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਕੀਤੇ ਤਰਲੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬਦਲ ਨਾ ਸਕੇ, ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਖੜੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਝੌਤੀਆਂ ਉਸਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕੀਆਂ। ਲੇਖਕ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ ਜਦ ਉਹ ਬਹਾਦਰ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੜਕੇ ਕਤਲ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਆਕੇ ਖੜੋ ਗਿਆ। ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਵਾਰ ਉਤਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਤੋਂ ਵਾਰਨੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਸਿਰ ਧੜ ਤੋਂ ਜੁਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਸਦੇ ਸਿਦਕ ਤੇ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਮੋਹਰ ਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੈ ਸੱਚਾ ਸ਼ਹੀਦ।

ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਕ ਨੌ ਜਵਾਨ ਬੀਬੀ 'ਭਾਗੋ' ਨੇ ਬੀ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਝਬਾਲ ਦੇ ਰਹਿਣੇ ਵਾਲੀ ਸੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕਾਰਜ਼ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਣ ਲਈ ਆਪ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਘਰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਓਹਲੇ ਹੋ ਨਾਲ ਦੀ ਰੱਖ ਵਿਚ ਜਾ ਜਾਕੇ ਬਰਛਾ ਯਾ ਲੰਮੀ ਸਾਂਗ ਚਲਾਉਣੇ ਦਾ ਅਭਿਯਾਸ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਬੀਬੀ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਕੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜੀ ਤੇ ਘਾਯਲ ਹੋ ਢੱਠੀ। ਫੇਰ ਘਰ ਪਰਤਕੇ ਨਾ ਗਈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਦਾਲੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਪਹਿਰੇ ਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਸਾਂਗ ਲੈਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਂਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਗਈ।

ਜਦੋਂ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਵੱਡਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਤੇ ਰਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਤ੍ਰੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਖਾਲਸਾ ਦਲ ਸਤਿਲੁਜ ਤੋਂ ਤਰਦਾ ਮਾਲਵੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ, ਤਦ ਸ਼ਾਮਾਂ ਸਮੇਂ ਇਕ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਮਕਤੂਲਾਂ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਖੜੇ ਹੋਏ ਤੇ ਕੁਝ ਐਦਾਂ ਦੇ ਵਾਕ ਕਹੇ :-

'ਲਿਸਾ ਪਤਲਾ ਖਾਲਸਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ, ਵਾਹ ਵਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ, ਹਾਂ, ਪਰ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਨਿਕਲੇਗਾ ਹੋਰ ਖਾਲਸਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਾਲਸਾ, ਹਾਂ ਹੁਣ ਨਿਤਰੇਗਾ।'

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਇਸ ਪਾਸ ਇਕ ਗੱਭਰੂ, ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛਕਿਆ, ਪੁੱਛਣ ਲਗਾ; ਕੱਲ ਆਪ ਨੇ ਕੀਹ ਆਖਿਆ ਸੀ, ਖਾਲਸਾ ਦਲ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਰ ਕਿਥੋਂ ਆਵੇਗਾ ? ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਤਾੜੀ ਮਾਰਕੇ ਹੱਸੇ, ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਭਲਿਆ ਹਰ ਸਿਖ ਸਵਾ ਲਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਦੇਖ ਸਵਾ ਲਖ ਹੈਂ ? ਤੂੰ ਨਿਤਰ ਪਿਆ ਹੈਂ ਤੂੰ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਪੰਥ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਵਾ ਲਖੀ ਪੰਥ ਸਦਾ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਉਸ ਗੱਭਰੂ ਨੇ

1 ਇਸ ਵਾਕਯਾ ਦੀ ਉਗਾਹੀ ਕਈ ਹੋਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਬੀ ਭਰੀ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਿਆ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਅਪਣੇ ਸੌਚੀ ਤੇ ਕੱਬਡੀ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਸਜਾਏ ਤੇ ਫੇਰ ਹਰੇਕ ਨੇ ਹੋਰ ਦੋ ਦੋ ਚਾਰ ਚਾਰ ਸਿੰਘ ਸਜਾਏ। ਇਵੇਂ ਇੱਕਲੇ ਇਸ ਨੇ ਇਕ ਜਥਾ ਬਣਾ ਚਾਰ ਸਿੰਘ ਸਜਾਏ। ਇਵੇਂ ਇੱਕਲੇ ਇਸ ਨੇ ਇਕ ਜਥਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਦਿਲ-ਝਵੀ ਨਾ ਖਾਧੀ ਤੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਕੰਮ ਆਰੰਭ ਦਿਤੇ। ਇਕ ਇਕ ਸਿਖ ਸਵਾ ਸਵਾ ਲਖੀ ਸਿਖ ਹੋ ਗਿਆ ਅਪਣੇ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਰਲਾਕੇ ਖੁਦੀ ਰਹਤ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰਕੇ। ਦੱਸੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਹੇ ਖੰਨੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਦਲ ਦੀ ਗੇਣਤੀ ਫੇਰ ਪੰਝੀ ਤੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਪੁਜ ਗਈ।

ਸੋ ਨੌ ਜਵਾਨ ਖਾਲਸਾ ਜੀ! ਤਕੜੇ ਹੋਵੋ, ਪੰਥ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੁਸਾਡੇ ਸਿਰ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਅਗੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵਾਕਯਾ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋੜ ਪਈ ਤੇ ਨੌ ਜਵਾਨ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦਲ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ 'ਤਰੁਨਾ ਦਲ' ਰਖਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਦਲ ਦਾ ਨਾਉਂ 'ਬੁੱਢਾ ਦਲ' ਪੈ ਗਿਆ। ਕੀਹ ਦੁਏ ਦਲ ਆਪੋ ਵਿਚ ਲੜੇ ਸਨ ? ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ, ਬੁੱਢੇ ਦਲ ਨੇ ਥਾਪੜਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਤਰੁਨਾ ਦਲ ਨੇ ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਦਿਤਾ। ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਨਵੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਤਰੁਨਾ ਦਲ ਵਧੇ, ਰਖਯਾ ਕਰੇ, ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਲਵੇ। ਮਾਰੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਸੰਭਾਲਣ ਤੇ ਰਖਯਾ ਕਰਨ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਲਈ ਬੁਢਾ ਦਲ ਰਹੇ। ਧੜੇਬੰਦੀ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾ ਹੋਈ ਕੰਮ ਵੰਡ ਹੋ ਗਈ। ਆਦਰਸ਼ ਇਕੋ ਰਿਹਾ- ਪੰਥ ਸੇਵਾ, ਪ੍ਰਜਾ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ। ਕੰਮ ਵੰਡ ਕਰਕੇ ਦੁਏ ਦਲ 'ਇਕ ਦਲ' ਰਹੇ ਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੇਵਾ ਪੰਥ ਦੀ ਕੀਤੀ।

ਤਿਵੇਂ ਹਣ ਨੌ ਜਵਾਨ ਖਾਲਸਾ ਜੀ! ਤਕੜੇ ਹੋਵੋ ਤੇ ਪੰਥ ਸੇਵਾ ਲਈ, ਸਰੱਬਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਨਿਤਰੋ, ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਧਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰੋ:-

੧. ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਸਿਦਕ ਭਰੋਸਾ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਉੱਚਤਾ ਸੁੱਚਤਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕਾਯਮ ਰਖੋ।

੨. ਇਸ ਕਾਯਮੀ ਲਈ ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਿਤ ਨੇਮ ਧਾਰੋ ਤੇ ਕੁਛ ਵਕਤ ਚਾਹੇ ਕਚੀ ਘੜੀ ਹੀ ਸਹੀ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ।

੩. ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੂੰ ਐਸ਼ਾਂ ਵਲ, ਭੋਗਾਂ ਵਲ, ਮਾੜੇ ਕੰਮਾਂ ਵਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਦੇਖਕੇ ਰੀਸ ਨਾ ਕਰੋ। ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉੱਚ ਸੁਰਤੇ ਰਖੋ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਵਿਚ ਸੁਖ ਤੇ ਰਸ ਮਾਣੋ। ਯਤੀਮਾਂ ਦੇ ਅਥਰੂ ਪੂੰਝਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੋ, ਬੀਮਾਰਾਂ ਦੀ ਦਾਰੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਵੋ। ਹਾਂ 'ਦੇ ਕੇ' ਖੁਸ਼ ਹੋਵੋ। 'ਦੇਣਾ' ਸਦਾ ਹੀ ਲੈਣ ਕੋਲੋਂ ਮੁਤਬੱਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆਰ ਕਰਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਕੀਮਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

੪. ਆਪਣੇ ਸਿਖ ਹੋਣ ਦਾ ਫ਼ਖ਼ਰ ਧਾਰਨ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨੇ ਹਉ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਗਤ ਦਾ ਨੂਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਚਾਨਣ ਦਿਓ ਜਗਤ ਨੂੰ, ਹਾਂ, ਚਾਨਣ ਬਣੋ ਤੇ ਚਾਨਣ ਦਿਓ।

੫. ਚਾਲੀ ਫੀਸਦੀ ਖਾਲਸਾ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਘਰ ਘਾਟ ਗੁਆਕੇ ਆਇਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ, ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਅੱਡੇ, ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਕੇ ਕਿਰਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਓਹ ਦੁਖੀ ਹਨ ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਧਾਰ ਖੜੇ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਣੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਦਾਰੀ ਕਰੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਦੀ, ਥਾਵਾਂ ਦੀ, ਆਸ਼ਰਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਨਿਤਰੋ ਤੇ ਪਿਆਰ ਕਰੋ। ਦੇਖੋ ਜੇ ਕੋਈ ਨੌਜਵਾਨ ਕਲੱਬਾਂ ਵਿਚ ਕਿ ਲਾਜਾਂ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਵਿਸਕੀ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਉੜਾ ਉਂਦਾ ਹੈ, ਰੀਸ ਨਾ ਕਰੋ ਉਸਦੀ ਇਸ ਨਿਜ ਸੁਖ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਦੀ। ਜੇ ਤੁਸਾਂ ਪਾਸ ਰੁਪੱਯੇ ਹਨ, ਵਿਸਕੀ ਤੇ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੇ ਥਾਂ ਖਰਚ ਕਰੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਛੜੀ ਕਸ਼ਟਾਂ ਝੱਲਕੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਈ ਭੈਣ ਨੂੰ ਸੁਖੀ ਕਰਨ ਤੇ। ਕਿਸੇ ਰੋਗ ਗ੍ਰਸਤ ਵੀਰ ਨੂੰ ਦਵਾ ਲੈ ਦਿਓ ਤੇ ਇਸ ਸੁੱਚੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਓ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਸਫਲ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵੇਰ ਡਾਕੂਆਂ ਤੋਂ ਲੁਟੇ ਗਏ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਸੰਗਤ ਨੇ ਦਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ: ਤੁਸਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਮੇਰੀ ਦਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤੁਸਾਂ ਮੇਰੇ ਘਾਉ ਬੱਧੇ ਹਨ। ਕੌਮ ਦੇ ਉਦਾਲੇ ਹੋਰ ਬੀ ਨਿਰਾਸਤਾ ਦੇ ਬੱਦਲ ਛਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਦਾਸ ਨਾ ਹੋਵੋ, ਦਿਲ ਝਵੀਂ ਨਾ ਖਾਓ। ਨਾ ਆਖੋ ਹਾਇ ਕੀਹ ਹੋਵੇਗਾ, ਤੁਸੀਂ ਤਕੜੇ ਹੋਵੋ, ਪੰਥ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਮੈਤ੍ਰੀ ਵਧਾਓ, ਪੰਥ ਸੇਵਾ ਕਰੋ, ਗੁਰੂ ਸੱਤੇ ਖੈਰੀਂ ਕਰੇਗਾ।

ਪੰਥ ਵਿਚ ਫੁਟ ਹੈ, ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਆਗੂ ਪਰਸਪਰ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਨਿਰਾਸਤਾ ਹੈ, ਨਿਰਾਸਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਨਿਰਾਸ ਨਾ ਹੋਵੋ, ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਇਕ ਸਵਾ ਲੱਖ ਹੋ, ਹਰ ਸਵਾ ਲੱਖ ਉਦਮ ਕਰੇ, ਹਰ ਸਵਾ ਲੱਖ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਵੇ, ਹਰ ਸਵਾ ਲਖ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਬੰਦਾ ਬਣੇ। ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਕਾ ਨੂਰ ਹੋ, ਨੂਰ ਦਿਓ ਅਪਣੀ ਕਰਨੀ ਨਾਲ ਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਭਰ ਦਿਓ ਅਪਣੀ ਤਾਕਤ ਸੂਰਮਗਤੀ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਾਲੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ।

ਹਰ ਕਤਲਾਮ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਇਕ ਸਿਖ ਉਠ ਖੜਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਇਕ ਤੋਂ ਸਵਾ ਲਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹਾਂ ਮਿਤਰੋ ਤਦੋਂ ਨੌ ਜਵਾਨ ਪਹਿਲੌਂ ਨਿਤਰਦੇ ਸਨ। ਹੋਈ ਕਤਲਾਮ ਤੋਂ ਦਿਲ ਝਵੀਂ ਨਾ ਖਾਕੇ ਸਗੋਂ ਸਚਯਾਈ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਰੋਹ ਵਿਚ ਨੌ ਜਵਾਨ ਉਠਦੇ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਖਿੜਦੇ 'ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ' ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਦਾ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇ।

੫. ਸਤਿਵੰਤੀਆਂ ਜੋਗ ਸੰਦੇਸ਼

ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਤਿਸੰਗ ਮਲਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਜੀ ਵਲੋਂ ਅਪ੍ਰੈਲ ੧੯੪੯ ਵਿਚ ਇਕ ਪੱਤ੍ਰ ਪੁਜਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਏਥੇ ਕੁਆਲਾ ਲੰਪਰ ਵਿਚ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਾਤੀ ਦੀ ਉਨੱਤੀ ਹਿਤ ਦੂਜੀ ਕਾਨਫ੍ਰੰਸ ੨੩-੨੪ ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਆਪ ਆਪਣੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਲਈ ਭੇਜਕੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਬਣਾਓ। ਜਿਸਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਡਿਹਰਾਦੂਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਲਿਖਕੇ ਭੇਜਿਆ।

(ਸੰਪਾਦਕ)

ਸ੍ਰੀ ਬੀਬਾ ਜੀਓ

ਆਪ ਦਾ ਪੱਤ੍ਰ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪਤੇ ਤੇ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਓਥੋਂ ਪਰਤ ਕੇ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਏਥੇ (ਡਿਹਰਾਦੂਨ) ਪੁਜਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਲਦੀ ਨਹੀਂ ਪੁਜ ਸਕਿਆ। ਤਦ ਬੀ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਕਰਕੇ ਜਲਦੀ ਜਲਦੀ ਜੋ ਖਿਆਲ ਆਪ ਨੂੰ ਤੇ ਮਲਾਇਆ ਦੀਆਂ ਸਤਵੰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਘੱਲਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਹਨ ਇਸ ਪੱਤ੍ਰ ਨਾਲ ਘੱਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਜਾਣੇ ਕਿ ਆਪ ਨੂੰ ਵਕਤ ਸਿਰ ਪੁਜਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਘੱਲ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜੋ ਜਲਦੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਏ। ਜੇ ਪੱਤ੍ਰ ਜਲਦੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਛ ਪਹਿਲੋਂ ਆਪ ਦੀ ਇਛਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਸਾਰਿਆਂ ਪਰਦੇਸੀਂ ਵਸਦੇ ਵੀਰਾਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਸਿਖੀ ਸਿਦਕ ਤੇ ਉਚ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ।

ਹਿਤਕਾਰੀ- ਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਹਰ ਇਕ ਇਨਸਾਨ ਤੇ ਹਰ ਕੌਮ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਟੁਰੇ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਹਸਤੀ ਕਾਯਮ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਉਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਟੋਰਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਅਸੀ ਕਾਰਬੰਦ ਰਹੀਏ ਤੇ ਨਜ਼ਰੋਂ ਓਹਲੇ ਨਾ ਕਰੀਏ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਦ ਜਗਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪਾਕੇ ਗਹੁ ਨਾਲ ਡਿੱਠਾ ਤਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਕੀਹ ਦਿਸਿਆ: 'ਬਾਬਾ ਦੇਖੈ ਧਿਆਨ ਧਰਿ ਜਲਤੀ ਸਭ ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਦਿਸ ਆਈ'।

ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਨੂੰ ਠੰਢ ਪਾਉਣ ਦੇ ਫਿਕਰ ਵਿਚ ਲਗ। ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਦਾ, ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਈਰਖਾ ਦ੍ਵੈਤ ਵਿਚ ਸੜਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਣ 'ਹਉਮੈ ' ਨੂੰ ਸਹੀ ਕੀਤਾ। ਹਉਮੈ ਹਰ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੋਚਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੋਟੀ ਹੋਕੇ ਜਦ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸੂਰਤ ਪਕੜਦੀ ਹੈ। ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਚਾਹੇ ਮਰਦ ਹੋਵੇ ਚਾਹੇ ਤ੍ਰੀਮਤ ਅਪਣਾ ਨਫ਼ਾ, ਅਪਣਾ ਸੁਖ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਇਹ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਂਜਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ੀ ਹੋਰ ਵਧਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਹਾਨੀ ਕਰਕੇ ਬੀ ਅਪਣਾ ਨਫ਼ਾ ਕਢਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਰਤੋਂ ਇਨਸਾਨ ਇਨਸਾਨ ਵਿਚ ਤੇ ਕੌਮ ਕੌਮ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਵਾਸਾ ਇਕ ਨਰਕ ਵਾਂਙੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਗਤ ਵਿਚ ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੁਖ ਤੇ ਪੀੜਾ ਹੈ ਇਸੇ ਦਾ ਫਲ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਫੇਰ ਨੀਹ ਰਖੀ 'ਸਰਬਤ ਦੇ ਭਲੇ' ਦੀ। ਮੱਤ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭਾਈ ਇਸ ਅੰਦਰਲੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰੋ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ। ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰ ਲਈ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਦਿਤੀ। ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਰਚੀ ਤੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਉੱਚੇ ਆਦਰਸ਼ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ। ਪਹਿਲੀ ਮਤਿ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਹ ਦਿਤੀ।

੧. 'ਪਰ ਕਾ ਬੁਰਾ ਨ ਰਾਖਹੁ ਚੀਤ ॥ ਤੁਮ ਕਉ ਦੁਖੁ ਨਹੀ ਭਾਈ ਮੀਤ ॥'

੨. 'ਦੂਖੁ ਨ ਦੇਈ ਕਿਸੈ ਜੀਅ ਪਤਿ ਸਿਉ ਘਰਿ ਜਾਵਉ ॥'

ਇਹ ਸਾਧਾਰਣ ਨੇਕੀ ਸਿਖਾਈ, ਬਦੀ ਕਰਨੋ ਰੋਕਿਆ, ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ੀ ਘਟਾਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਫੇਰ ਸੁਮਤਿ ਦਿਤੀ:–

੩. 'ਪਰਉਪਕਾਰੁ ਪੁੰਨੁ ਬਹੁ ਕੀਆ ਭਉ ਦੁਤਰੁ ਤਾਰਿ ਪਰਾਵੈ ॥'

ਇਹ ਸਬਲ ਨੇਕੀ ਸਿਖਾਈ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰੋ, ਪਰ ਦਾ ਉਪਕਾਰ ਕਰੋ, ਪੁੰਨ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰੋ, ਤੁਸੀਂ ਭੈਜਲ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਤਰ ਜਾਓਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਸੁਮਤਿ ਦਿਤੀ:–

੪. 'ਅਪਨਾ ਬਿਗਾਰਿ ਬਿਰਾਂਨਾ ਸਾਂਢੈ ॥'

ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਕੰਮ ਸੁਆਰਨ ਲਈ, ਦੂਜੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਣਾ ਬੇਸ਼ਕ ਵਿਗਾੜ ਲਓ।

ਕਿਥੇ ਇਨਸਾਨ ਦੂਜੇ ਦਾ ਵਿਗਾੜਕੇ ਅਪਣਾ ਸੁਆਰਦਾ ਸੀ ਕਿਥੇ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਅਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਤੇ ਨਾਮ ਅਭਯਾਸ ਨਾਲ ਮਨ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਕਰ ਕਰਕੇ ਅਪਣੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਏ ਭਲੇ ਵਿਚ ਅਪਣੀ ਹਾਨੀ ਕਰਨੋ ਬੀ ਸੰਕੋਚ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਮਲੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ। ਜਿਥੋਂ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਖ਼ੁਦਗ਼ਰਜ਼ੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਹਉਮੈ ਅਤਿ ਨਿਰਬਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਐਸੇ ਗੁਰਸਿਖ ਨੂੰ ਫੇਰ ਅਪਣਾ ਜੀਵਨ ਰਸਮਈ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ , ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਉਹ ਸੁਰਗ ਬਣਾ ਕਢਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਦਸਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਤਕ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਆਪਣਾ ਆਦਰਸ਼ ਸਿਰੇ ਚਾੜਿਆ ਕਿ ਨਾਮ ਸਿਮਰੋ ਜੋ ਅੰਦਰ ਨਿਰਮਲ ਹੋਵੇ; ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੋ ਗਾਵੋ ਸੁਣੋ ਤੇ ਉਸਤੇ ਅਮਲ ਕਰੋ ਜੋ ਤੁਸਾਡੀ ਵਰਤੋਂ ਬੇਗ਼ਰਜ਼ੀ ਦੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੀ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭੱਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਜੋ ਲੋਕ ਵਿਚ ਸੁਖ ਵਰਤੇ ਤੇ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਸੁਹੇਲੇ ਹੋਵੋ।

ਜਦ ਦਸਮੇ ਜਾਮੇ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਡਿੱਠਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਗਰੋਂ ਹੁਣ 'ਦੈਵੀ ਗੁਰੂ' ਦਾ ਆਉਣਾ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਦ ਆਪ ਅਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਤੇ ਜਗਤ ਜਲੰਦੇ ਨੂੰ ਠੰਢਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਜਾਰੀ ਰਖਣ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਿਆ। ਇਸ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਗੁਰੂ ਪਦਵੀ ਦਿਤੀ। ਪਰ ਹਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀਵ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚੋਂ ਹੋਣਾ ਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਥਾਪਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਕੀਤਾ। ਕਿਉ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਈਸ਼੍ਵਰੀਯ ਗਿਆਨ ਗੁਰੱਤ੍ਵ ਦਾ ਸਾਰਾ ਅਨੁਭਵ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਤਾਕਿ ਖਾਲਸਾ ਸਦਾ ਗੁਰੂ ਕੀ ਰਹਨੁਮਾਈ ਵਿਚ ਟੁਰੇ।

ਹੁਣ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਹੈ - ਹਰੇਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਰਲਕੇ ਜੋ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਉਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਕ ਸਰੀਰ ਵਾਂਙੂ ਇਕ ਵਜੂਦ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਵਜੂਦ ਐਉ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਅੰਗ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੋਕੇ ਇਕ ਸਰੀਰ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਕ ਸਰੀਰ ਹੋਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਨਿਰਾ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਬੁਧਿ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਸਮੇਂ ਅਪਣੇ ਸੰਘ (ਸਤਿਸੰਗ) ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਲਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਆਪ ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਪਿਆ ਕਿ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੀ ਲਓ ਤਦ ਆਪ ਨੇ ਮਜਬੂਰ ਹੋਕੇ ਆਗਿਆ ਦਿਤੀ, ਪਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮਤ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬਰਸ ਚੱਲਣਾ ਸੀ ਹੁਣ ਪੰਜ ਸੌ ਬਰਸ ਚਲੇਗਾ।

ਦਸਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਨੇ ਧਰਮ ਕਰਮ ਵਿਚ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੀ।

ਹੁਣ ਸੁਚ ਦੀ ਬਾਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਿਚ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਕੀਹ ਕਰਨਾ ਹੈ ?

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਜਦ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਧਰਮ ਕਰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ, ਇਥੋਂ ਤਾਈਂ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਬੀ ਬਖਸ਼ੀ ਤਦ ਸਿਖ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਬੀ ਓਹੀ ਧਰਮ ਹੈ ਜੋ ਸਿਖ ਪੁਰਖ ਦਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਅਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਗੇ ਓਹੀ ਆਦਰਸ਼ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿਖ ਮਰਦ ਨੇ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਦਰਸ਼ ਉਪਰ ਵਰਣਨ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਦੱਸੀ ਰਹਿਣੀ ਬਹਿਣੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਨਾਲ ਹਿਰਦਾ ਸ਼ੁਧ ਕਰਨਾ ਤੇ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਪਰਮਾਤਮ ਦੇਵ - ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਅੰਦਰੋਂ ਹਉਂ ਘਟਣੀ ਹੈ ਤੇ ਆਤਮ-ਲੱਖਤਾ ਵਧਣੀ ਹੈ, ਸਿਖ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਫੇਰ ਅਪਣੇ ਗੁਰੂ ਵਾਂਙੂ ਕੀ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ?

'ਸਭ ਮਹਿ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਪ੍ਰਭੁ ਏਕੈ
ਪੇਖਿ ਪੇਖਿ ਨਾਨਕ ਬਿਗਸਾਈ॥'

ਇਹ ਵੇਖਕੇ ਸਿਖ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਜਗਤ ਜਲੰਦੇ ਵਿਚ ਠੰਢ ਵਰਤਾਉਣੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਨੇਕੀ ਦਾ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ, ਖ਼ੁਦਗ਼ਰਜ਼ੀ ਤਿਆਗਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਨਿਰਾ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ, ਸਗੋਂ ਅਮਲੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ। ਸਿਖ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬੀ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿਪਾਹੀ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਪਰਸਪਰ ਸਹੋਦਰਤਾ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਦੇਖ ਲਵੋ ਯੂਰਪ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛਮੀ ਸਭਯ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਖੁਦੀ ਦਾ ਵਰਤਾਉ ਹੈ। ਓਹ ਦੂਜੇ ਦੇਸਾਂ ਦੇ ਘਟ ਵਿਦਵਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਬੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਪਣੇ ਸੁਖ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਣੇ ਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫੇਰ ਆਪੋ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਗ਼ਰਜ਼ੀ ਦੇ ਭਿਆਨਕ 'ਮੁਜ਼ਾਹਿਰੇ' ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਓਹ ਮਹਾਨ ਜੁੱਧ ਰਚਾਉਂਦੇ ਤੇ ਜਗਤ ਦਾ ਕਸ਼ਟ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬਜਾਏ ਪਿਆਰ ਤੇ ਉਪਕਾਰ ਦੇ ਕਟਾ ਵੱਢੀ ਤੇ ਬੇ-ਦਰਦੀ ਫੈਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਨਸਾਨ ਕਹਿਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਭਯਾਨਕ ਹੋਣੀਆਂ ਵਰਤਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਚਾਹੋ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਇਨਸ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਚਾਹੋ ਇਨਸਾਨ ਦੀ "ਨੇਚਰ" ਦੀ ਵਾਕਫੀ ਵਧੀਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਨਸਾਨ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਹੱਜ਼ਬ ਬੀ ਕਹਿਲਾਉਣ ਲਗ ਪਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਭਿਆਨਕ ਜੰਗਾਂ ਦੇ ਸਾਕੇ ਤੇ ਹੁਣ ਚੀਨ ਤੇ ਬਰਮਾ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਮਾਜਰੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਲੇ ਗਏ ਖ਼ੂਨੀ ਹੋਲੇ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ

ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਸਾਇਨਸ ਤੇ ਕਾਰੀਗਰੀ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਨੇ, ਇਸ ਦੇ ਆਰਾਮ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਵਧੇਰੇ ਕਰ ਲੈਣ ਨੇ ਸੁਖ ਸਬੀਲੀ ਠੰਡ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤਾਈ। ਹਿੰਸਕ ਪਸ਼ੂ ਯਾ ਦਰਿੰਦਾ ਭੁੱਖ ਤੋਂ ਆਤੁਰ ਹੋਕੇ ਮ੍ਰਿਗ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਨਸਾਨ ਰੱਜ ਪੁੱਜ ਕੇ ਖਾ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਐਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਖ਼ੂਨੀ ਸਾਕੇ ਵਰਤਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਦਸਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਧੇ ਸਨ, ਵਰਤੇ ਸਨ, ਤੇ ਜਾਨਾਂ ਤੇ ਖੇਡ ਕੇ ਵਰਤਾ ਦਿਖਾਏ ਸਨ, ਖਾਲਸਾ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਦਾ ਨਸ਼ੀਨ ਹੈ, ਵਰਤਾਕੇ ਦਿਖਾਏ। ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਿਚ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਹੈ, ਖਾਲਸਾ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਬੀ ਧਰਮ ਹੈ ਕਿ ਓਹ ਬੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਗਤ ਵਿਚ ਫੈਲਾਉਣ ਵਿਚ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ, ਉਪਕਾਰ ਵਿਚ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਿਚ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਰਹਿਣ।

ਹੁਣ ਬੀਬੀਓ! ਤੁਸੀਂ ਡੂੰਘੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰੋ, ਏਕਾਂਤ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਕੰਘੀ ਮਾਰੋ ਕਿ ਜਦ ਗੁਰੂ ਕਾ ਦਿੱਤਾ ਫਰਜ਼ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਗਤ ਜਲੰਦੇ ਵਿਚ ਠੰਡ ਵਰਤਾਉਣੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਗਤ ਜੋ ਹਉਮੈ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸੜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ੀ ਦੇ ਭਯਾਨਕ ਵਰਤਾਉ ਨਾਲ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾੜਦਾ ਹੈ ਇਹ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਗਤ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਭਰਾ ਹੋ। ਇਕੋ ਪਿਤਾ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਉਸਦੇ ਬੱਚੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਭਾਈ ਹਾਂ। ਅਸਾਂ ਪਿਆਰ ਫੈਲਾਉਣਾਂ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣਾ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਬੀ ਦੂਜੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਰਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਨਾਮ ਦੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਭਯਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਦ ਵੀਚਾਰ ਕਰ ਲਓ ਕਿ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਦੂਸਰੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਵਾਂਙੂ ਸਿੱਖ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੇ ਨਿਰਾ ਮੌਜਾਂ ਮਾਣਨ ਦਾ ਜੀਵਨ ਅਪਣਾ ਆਦਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਬਨਾਉਣਾਂ। ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਮਾਦਾ ਵਧੀਕ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਜੋ ਕਸ਼ਟ ਮਾਂ ਬੱਚੇ ਲਈ ਸਹਾਰਦੀ ਹੈ ਇਹ ਉਸਦੀ ਬਨਾਵਟ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਤਾਰ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਭਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਆਦਤ ਪਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਗਤ ਜਲੰਦੇ ਵਿਚ ਠੰਢ ਵਰਤਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਕੰਮ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਉਹ ਮਰਦਾਂ ਤੋਂ ਸੁਖੱਲਾ ਤੇ ਵਧੀਕ ਅਸਰ ਵਾਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਬੀਬੀਓ! ਅਸਾਂ ਪੱਛਮੀ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਯਾਸ਼ੀ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲੈਣੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਸੁਖਾਂ ਲਈ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀ ਜਾਚ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਣੀ। ਸਿੱਖ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ ਹਲਕਾਰਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ, ਦੇਖੋ ਬਾਬਾ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਰਾਣੀ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਆਏ ਗਏ ਦੀ ਆਪ ਕਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸਿਖ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੇ ਬੜੇ ਬੜੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਲੋੜ ਅਗੇ

ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਸਾਇਨਸ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ, ਸਭਯਤਾ ਦੇ ਪਰਦੇ ਹੇਠ ਓਹੋ ਭਯਾਨਕ 'ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ੀ' ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦੁਲਾਰੇ ਮਰਦ ਤੇ ਤ੍ਰੀਮਤਾਂ ਜਲੰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਸੰਦੇਸਾ ਲੈਕੇ ਫਿਰ ਨਿਕਲਣ।

ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਜੋ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬੈਠੀਆਂ ਹੋ, ਇਕ ਹੋਰ ਭਾਰੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਹਾਂ, ਤੁਸਾਡੇ ਮਰਦਾਂ ਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਇਕ ਭਾਰੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਭਾਰੀ ਕਸ਼ਟ ਪਿਆ ਹੈ, ਚਾਲੀ ਫੀਸਦੀ ਸਿਖ ਬੇਘਰ ਬੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਕੀ ਮੇਹਰ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੁਖ ਮਰਦਾਨਗੀ ਨਾਲ ਝੱਲਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਓਹ ਅਜੇ ਸੁਖ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਿੱਖ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਜਗਤ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਓਹ ਧਰਮ ਸ਼ਰਮ ਦੀਆਂ ਪੁਤਲੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸਤ੍ਰੀ ਨਿਰੀ ਅਯਾਸ਼ ਮਰਦ ਦੀ ਕਾਮ ਪੂਰਨਾ ਦਾ ਸੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੀਬੀਓ! ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਪੋਠੋਹਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਥਾਂ ਸਿਖ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਡਿਠਾ ਕਿ ਮਰਦ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਤੋਂ ਓਹ ਕਿਸੇ ਆਪਣੇ ਬਲ ਨਾਲ ਆਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਦੀਆਂ ਤਾਂ ਇਕ ਮਹਾਨ ਖੂਹ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਚੇ ਸੱਟੇ ਤੇ ਫੇਰ ਆਪ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਤੇ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਲੈ ਗਈਆਂ। ਐਦਾਂ ਦੇ ਇਕ ਨਹੀਂ ਕਈ ਵਾਕੇ ਹੋਏ ਜੋ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾ ਗਏ। ਹਾਂ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕ ਮਾਂ ਨੇ ਜਦ ਡਿਠਾ ਕਿ ਹੁਣ ਸਭ ਕੋਈ ਕਤਲ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਤਦ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਕੇ ਪ੍ਰਜੂਲਤ ਅਗਨੀ ਵਿਚ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਬੱਚੇ ਸੱਟੇ ਤੇ ਅਖੀਰ ਆਪਾ ਬੀ ਬੈਸੰਤਰ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਹਾਂ, ਇਕ ਨਹੀਂ ਐਸੇ ਕਈ ਵਾਕੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਈ ਸਤਿਵੰਤੀਆਂ ਨੇ ਟਾਕਰੇ ਭੀ ਕੀਤੇ ਜ਼ਖਮ ਖਾਧੇ ਤੇ ਜਾਨਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਹ ਆਪੇ ਤੇ ਖੇਡਣ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਪੱਛਮੀ ਰੀਸਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਹ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ, ਨਾਮ ਦਾ ਰੰਗ ਤੇ ਧਰਮ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਉੱਚਤਾ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਹੀ ਕਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਪਰਦੇਸੀਂ ਵਸਦੇ ਵੀਰੋ ਭੈਣੋਂ ਆਪ ਦੇ ਸਿਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਅਹਿਮ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਪਾਟੋ ਧਾੜ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਪੈ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਕੌਮ ਦੇ ਭਵਿਖਯਤ ਲਈ ਡਰ ਹੈ। ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਪਈਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ, ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਜੇ ਕਰੇ ਵੈਰ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਆ ਵੜੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਤੋਂ ਸਿਖੀ ਦੇ ਭਵਿਖਯਤ ਦਾ ਡਰ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੁਸਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕੀਹ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਸਿਖੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਝੁਲਾ ਦਿਓ, ਵਡੇ ਵਡੇ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਮਹਾਤਮਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਓ ਯਾ ਆਪਣੇ ਵਿਚੋਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰੋ; ਓਹ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਸਿਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ, ਦਸਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਫੈਲਾ ਦੇਣ।

ਅੱਗੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਕਯਾ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦ ਵਿਚੋਂ ਬੁੱਧ ਭਿੱਖੂ ਤੇ ਸਾਧੂ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਉਚ ਜੀਵਨੇ ਲੋਕ ਚੀਨ, ਜਾਪਾਨ, ਸੀਲੋਨ ਨੂੰ ਨਿਕਲ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ। ਜਦੋਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹਿੰਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤਦ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਬਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਬਚ ਰਿਹਾ। ਜਿਸ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਯੂਰਪ ਦੇ ਦਾਨੇ ਸਲਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਖੁਦ ਹਿੰਦ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੋ ਬੀਬੀਓ ! ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵੀਰ, ਪਿਤਾ ਤੇ ਪਤੀ ਸਾਰੇ ਰਲਕੇ ਇਕ ਭਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਸਕੀਮ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਕਰੋ ਗੁਰਸਿਖੀ ਦੇ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਸਾਧੂ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਝੰਡਾ ਜਗਤ ਵਿਚ ਝੁਲਾ ਦਿਓ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਤੁਸੀ ਖੁਦ ਵੀਚਾਰ ਕਰ ਲਓ ਕਿ ਮਲਾਇਆ ਵਿਚ ਬੈਠੀਓ ਤੁਸਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਉਚ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰਨ ਦਾ, ਤਯਾਗ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਦਾ ਅਪਨਾ ਸ਼ਿਗਾਰ ਖਿਰਾਨਾ ਸੰਵਾਰਨ ਦਾ; ਗਲ ਕੀਹ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਬਣਕੇ ਗੁਰੂ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਫੈਲਾਉਣ ਦਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਜਗਤ ਦਾ ਦੁਖ ਘਟੇ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਥੋੜੇ ਤੇ ਗਰੀਬ ਦਾ ਨਾ ਖਿਆਲ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ ਕਾ ਇਕ ਇਕ ਖਾਲਸਾ ਸਵਾ ਲੱਖ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੀਓ ਸਪੁਤ੍ਰੀਓ ! ਤੁਸਾਂ ਦਾ ਖਤ ਵਾਚਕੇ ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਖ ਦੁਖ ਝੱਲਣ ਵਿਚ ਯਾ ਦੁਖ ਵੰਡਾਉਣ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਕੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਰੁਝ ਰਹੇ ਸਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਲਾਯਾ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਵੀਰ ਭੈਣਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜੋ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਮੰਗ ਤੇ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਸਿਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਲੋੜ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਜਿਥੇ ਹੋ ਓਥੇ ਸਿਖੀ ਧਰਮ ਫੈਲਾਓ ਜੋ ਓਹ ਲੋਕੀ ਸੁਖੀ ਹੋਣ ਤੇ ਸਿਖੀ ਦਾ ਬੀਜ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਬੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਵੇ। ਸਿਖ ਧਰਮ ਨਿਰਾ ਇਕ ਦੇਸੀ ਧਰਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਸਚ ਜਾਣੋ ਜੇ ਤੁਸਾਂ ਹੁਣ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਖਾਲਸਾ ਵੀਰਾਂ ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਾਪੂਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੇ ਨਮੂਨੇ ਨਾਲ ਸਿਖੀ ਫੈਲਾ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਸਮੇਂ ਤੁਹਾਡੀ ਇਹ ਸੇਵਾ ਐਨ ਵਕਤ ਸਿਰ ਕੀਤੀ ਸੇਵਾ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਗੁਰੂ ਆਪਦਾ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹਰ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪਿਆਰਾ ਚਾਹੋ ਪੁਰਖ ਚਾਹੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਆਪ ਨੂੰ ਸਵਾ ਲਖੀ ਸਮਝਕੇ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਜੁਟਿਆ ਰਹੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ।

---o---

੬. ਪਤਿਤ ਉਬਾਰ

ਸੱਤਰ ਕੁ ਸਾਲ ਹੋਏ ਇਕ ਸਿਖ ਸਰਦਾਰ ਸਜੀਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੇਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਅਠ ਦਸ ਸਾਲ ਤਾਂ ਅਪਣੇ ਸਿੱਖੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਰਹੇ ਪਰ ਫਿਰ ਨਿੱਤ ਦੀ ਅੰਨਯਮਤੀ ਸੁਹਬਤ ਨੇ ਪੈਰ ਥਿੜਕਾ ਦਿਤੇ, ਗੁਰੂ ਕੀ ਮੋਹਰ ਕੇਸ ਵਿਦਾ ਕਰਕੇ ਪਤਿਤ ਹੋ ਗਏ। ਫਿਰ ਜੋ ਘਰ ਚਿਠੀ ਆਈ ਉਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਤਿਤ ਸੂਰਤ ਦੀ ਮੂਰਤ ਬੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ : ''ਆਪ ਮੇਰੀ ਫੋਟੋ ਵੇਖਕੇ ਬੜੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ, ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀਆਤ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਆਪ ਬੀ ਬਦਲ ਜਾਣਾ ਬਿਹਤਰ ਹੈ।'' ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਤੇ ਫੋਟੋ ਦੇਖਦਿਆਂ ਜੋ ਦਸਤਾਰ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਸੋਲਾ ਹੈਟ ਵਾਲੀ ਸੀ ਬੜਾ ਹੀ ਦੁਖ ਹੋਇਆ। ਘਰ ਦਿਆਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਹੋਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਆਦਰ ਖੜਕਾਇਆ ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੈਸੇ ਪਰਮ ਵਿਦਵਾਨ ਦੀ ਪਤਿਤਾਈ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਸਜਾਇਆ ਸੀ, ਸਾਨੂੰ ਬੀ ਕੋਈ ਰਾਹ ਦੱਸੋ ਤੇ ਕੋਈ ਐਸਾ ਪੱਤ੍ਰ ਲਿਖਕੇ ਦਿਓ ਜੋ ਅਸੀਂ ਭੇਜੀਏ ਤੇ ਓਹ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ ਕੇਸ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਣ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਜ ਜਾਣ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਪੱਤਰ ਲਿਖਕੇ ਦਿੱਤਾ, ਉਸਦਾ ਉਤਾਰਾ ਘਰਦਿਆਂ ਵਲੋਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਮੂਜਬ ਉਸ ਪੱਤ੍ਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ, ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਨੇ ਕੇਸ ਰੱਖ ਲਏ, ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਰਹਿਕੇ ਕਈ ਸਾਲ ਪ੍ਰਦੇਸ ਵਿਚ ਬਿਤਾ ਕੇ ਉਸੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਦੇਸ਼ ਆਏ। ਸਿਖੀ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਦੇਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਜੋ ਪੱਤ੍ਰ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਖਰ ਉਮਦੇ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਉਸਦੇ ਕੁਝ ਅਖਰ ਅਸੀਂ ਅਗੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਡੋਲੇ ਮਨ ਨੂੰ ਬੀ ਕਦੇ ਤੁਲ੍ਹਾ ਦੇ ਜਾਣ।

(ਸੰਪਾਦਕ)

ਮਾਨਯੋਗ ਸਰਦਾਰ ਜੀਓ, ਆਪਦਾ ਪੱਤ੍ਰ ਪਹੁੰਚਾ, ਪੜਕੇ ਨਿਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸਗੋਂ ਦਿਲ ਨੂੰ ਸਖਤ ਠੁਹਕਰ ਲਗੀ ਹੈ ।

ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀਅਤਾਂ ਅਗੇ ਝੁਕਣਾਂ ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ ਪਰ ਕਾਇਮ ਨਾ ਰਹਿਣਾ ਇਹ ਇਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸੀ ਜੋ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਸੀ । ਇਸੇ ਨੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ, ਮਨ ਨੂੰ, ਰੂਹ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ । ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵੇਖਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਵਰਗੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸਾਕਾਂ ਦੇ ਆਖੇ ਝੁਕਣਾਂ ਘਰੋਗੀ ਜੀਵਨ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨਾ ਪਸੰਦ ਨਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਉਧਾਰ ਦੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਕੇ ਰੋਂਦੇ ਬੱਚੇ ਤੇ ਵਿਲਕਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਛੋੜ ਪਰਦੇਸਾਂ ਨੂੰ ਟੁਰ ਗਏ । ਮੱਕੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਝੁਕੇ ਮੱਕੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਫੇਰਿਆ । ਕੌਡੇ ਰਾਖਸ਼ ਦੇ ਤੱਤੇ ਕੜਾਹੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਪਰ ਉਸ ਅੱਗੇ ਝੁਕੇ ਨਹੀ । ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁਮਾਯੂੰ ਤਲਵਾਰ ਸੂਤ ਕੇ ਵਾਰ ਕਰਨ ਲਗਾ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖ ਨਹੀਂ ਝੇਪੀ । 'ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ' ਕਹਿਕੇ ਉਸਦੇ ਚਰਨੀਂ ਨਹੀਂ ਲਗੇ ਪਰ ਨਹੀਂ ਲਗੇ । ਅਕਬਰ ਦੇ ਸੱਦੇ ਅਗੇ ਤੀਸਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਹੀਂ ਘਬਰਾਏ । ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਿਕਵੇ ਤੇ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਤਰੀਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਫਿਰ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾਓ , ਨਹੀਂ ਝੁਕੇ । ਜ਼ਮਾਨਾ ਪਿਟਦਾ ਰਹੇ ਪਰ ਆਪਣੇ ਅਸੂਲ ਤੇ ਖੜੇ ਰਹੇ । ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਕਹੇ ਮੂਜਬ ਚੰਦੂ ਅਗੇ ਝੁਕ ਜਾਣਾ ਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਕਿਹਾ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਕਿ 'ਹਜ਼ਰਤ ਮਹੁੰਮਦ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਆਂਗੇ' ਮਸਲਿਹਤ ਵਕਤ ਸੀ, ਪਰ ਅਸੂਲ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਅਸੂਲ ਨਾ ਛਡਿਆ ਤੇ ਤੱਤ ਤਵਿਆਂ ਤੇ ਬੈਠੇ ਤੱਤੇ ਰੇਤੇ ਪੁਆ ਕੇ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗ ਦਿਤਾ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਬਕ ਸਿਖਾਇਆ ਕਿ ਅਸੂਲ ਲਈ ਜਾਨ ਦੇਣੀ ਹੈ ਪਰ ਝੁਕਣਾ ਨਹੀਂ । ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੇਲੇ ਝਗੜਾ ਬਾਜ਼ ਤੋਂ ਹੋਇਆ। (Game of Lows) ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਖੁਲ੍ਹੇ ਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਜੋ ਫੜ ਲਏ ਉਹ ਉਸਦਾ । ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹੇ ਕਿ ਬਾਜ਼ ਮੇਰਾ ਹੈ, (Game) ਦੇ (Laws) ਮੈਂ ਤੋੜਦਾ ਹਾਂ । ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਅਸੂਲ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਾਇਮ ਹਾਂ ਤੇ ਬੇ-ਅਸੂਲੀ ਅਗੇ ਨਹੀਂ ਝੁਕਾਂਗੇ । ਸੋ ਖੰਡਾ ਖੜਕਾ ਕੇ ਜੰਗ ਕੀਤਾ ਪਰ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣਾ ਸਿਖਾਇਆ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਸਮੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਕੇ ਸਾਨੂੰ ਉੱਚ ਸੁਰਤੇ ਕੀਤਾ, ਆਜ਼ਾਦ ਸੁਰਤ ਬਖਸ਼ੀ, ਫੇਰ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਕੱਟਣੀ ਸਿਖਾਈ। ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ (Ideal man) ਬਣਾਇਆ । ਖਾਲਸਾ ਇਕ (Type) ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ (Creat) ਕੀਤਾ ਮੁਕੰਮਲ ਇਨਸਾਨ ਦਾ । ਅੰਦਰ ਇਸ ਦੇ ਹਰਦਮ ਸਾਂਈ ਨਾਲ ਮੇਲ ਬਖਸ਼ਿਆ, ਇਖ਼ਲਾਕ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ । ਇਨਸਾਨੀ ਹਮਦਰਦੀ ਭਰੀ । ਬਾਹਰ ਆਨ ਬਾਨ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਜਜਬੇ ਵਾਲੀ ਸੂਰਤ ਬਖਸ਼ੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੋਅਬ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਤੌਰ ਦਿੱਸਣ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਲੋੜ ਅਗੇ ਝੁਕਾਣਾ, ਬਦਲਣਾ, ਅਸੂਲ ਤੋੜਨਾ ਓਸ ਉੱਚੇ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਗਿਰਾਉਣਾ ਹੈ ।

ਮੇਰਾ ਇਹ ਲਿਖਣਾ ਗੁਸਤਾਖੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਡਾਢਾ ਸਦਮਾ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਹੈ, ਕਲੇਜੇ ਘਾਉ ਲਗਾ ਹੈ। ਕਈ ਦਿਨ ਉਦਾਸੀ ਤੇ ਦਿਲ ਤੰਗੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਖਤ ਲਿਖਣੋਂ ਚਿਤ ਸਿਰ ਫੇਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖਿਮਾ ਕਰਨੀ ਤੁਸਾਂ ਨਾਲ ਡੂੰਘਾ ਪਿਆਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਦੁਖ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਤੁਸਾਡੀ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਹੁੰਦਾ।

ਮਸਲਿਹਤ ਵਕਤ ਤੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਲੋੜ ਅਗੇ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ, ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਸਨ ਝੁਕਣਾ ਜਾਣਦੇ ? ਕਿਉ ਸਭ ਨੇ ਸੀਸ ਦਿਤੇ ਤੇ ਦੁਖ ਪਾਏ ਪਰ ਨਹੀਂ ਝੁਕੇ। ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਖੋਪਰੀ ਦੀ ਖੱਲ ਉਖੇੜੀ ਗਈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਉਤਰਵਾਏ। ਤੁਸਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਅਜ ਕਲ ਦੇ ਆਰਿਯਾ ਵਾਂਙੂ 'ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ' ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਮਹਾਨ ਗੰਭੀਰ ਅਸੂਲ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਹਨ। ਸਿਖ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਜੁਦਾ ਹੋਕੇ ਤੜੱਕ ਹਿੰਦੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿਸ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹਰ ਸਿੱਖ ਹੈ ਗੁਆ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਬੀ ਇਕ ਦਿਨ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਬਨਾਯਾ ਹੈ, ਵੇਖਣਾ ਸ਼ੇਰਪਣੇ ਨੂੰ ਖੋ ਨਾ ਬੈਠਣਾ।

ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਹਿੰਦ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਟੋਪੀ ਦੀ ਥਾਂ ਪੱਗ ਨਹੀਂ ਬੱਧੀ। ਸਾਨੂੰ ਇਕ (Slave Nation) ਨੂੰ ਕੀ ਮਾਰ ਵਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਪਠਾਣ ਆਏ ਤਾਂ ਫਰਗਲ ਤੇ ਚੋਗੇ ਪਾ ਲਏ, ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ ਸ਼ਰਈ ਕਰ ਲਈਆਂ, ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਆਏ ਤਾਂ (Sol a Hat) ਡਾਂਟ ਲਏ। ਇਹ ਮਸਲਿਹਤ ਵਕਤ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਾਡੀ (Slave Mentality) ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਚਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਰਤ ਆਜਾਦ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਪੰਜਾਬ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਡੋਗਰਿਆਂ ਦੀ ਸੁਹਬਤ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆ ਵੜਨ ਤੇ ਮੁੜ ਸਾਨੂੰ ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼ੀ ਸਿਖਾ ਕੇ ਲੜਾਇਆ ਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਰੂਹ ਫੂਕੀ।

ਤਰਸ ਕਰੋ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬ੍ਰਿਧ ਪਿਤਾ ਉਤੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਤੇ ਕੇਸ ਰਖਕੇ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਸਾਨੂੰ ਆਕੇ ਦਿਦਾਰੇ ਦਿਓ। ਅਸੀਂ ਕਿਨੇ ਕੁ ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਹਾਂ ਆਪ ਦੀ ਮੂਰਤ ਵੇਖਕੇ ਤੇ ਆਪ ਸੋਚ ਲਓ ਸੂਰਤ ਵੇਖਕੇ ਕਿੰਨੇ ਵਧੀਕ ਹੋਵਾਂਗੇ।

ਮੇਰੇ ਏਹ ਹਰਫ ਪਿਆਰ ਤੇ ਰੰਜ ਦੇ ਸਮਝਣੇ ਗੁਸਤਾਖੀ ਨਾ ਸਮਝਣੀ ਜੇ ਰਤਾ ਬੀ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ ਤਾਂ ਸਚੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨਾਲ ਨਾਤਾ ਨਾ ਤੋੜੋ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਪਰਦੇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਰਮ ਆਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਅਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਲਾਜ ਆਈ ਅਸੀਂ ਕੀਹ ਕਰਾਂਗੇ ?

''ਤਬ ਕੁਲੁ ਕਿਸਕਾ ਲਾਜਸੀ ਜਬ ਲੇ ਧਰਹਿ ਮਸਾਨਿ।''

---o---